

Vammaisten henkilöiden asumisen tuen palvelukuvaus luonnos

1. Hankinnan yleiskuvaus	3
1.1 Palveluiden nykytila	5
1.2 Palvelun tavoitteet	5
1.3 Palvelun käyttäjät	6
2. Asiakkaan asema ja oikeudet	6
3. Palvelun myöntäminen	7
3.1 Palvelun tilaaminen	7
3.1.1 Asiakkaan tekemä peruutus	7
3.2 Muuttovalmennus	8
3.3 Toteuttamissuunnitelman laatiminen	8
4. Palvelun sisältövaatimukset	9
4.1 Hankittavat palvelut ja palvelutasot	9
4.2 Asiakkaan käytössä oleva tila VALVONTA	11
4.3 Tuettu asuminen	12
4.4 Yhteisöllinen asuminen	13
4.5 Ympäri vuorokautinen palveluasuminen	16
4.6 Autismikirjon henkilöiden ympärivuorokautinen palveluasuminen	18
4.7 Kehitysvammaisten ja autismikirjon henkilöiden vaativa	20
ympäri vuorokautinen palveluasuminen	20
4.8 Tilapäinen asumisen tuki	21
4.9 Lasten ja nuorten ympärivuorokautinen palveluasuminen (jatkoissa lapsen asumisen tuki)	21
4.10 Alle 18-vuotiaiden tilapäinen asumisen tuki	23
4.11 Asumisen tuen väliaikainen lisätuki	25
4.12 Asumiskokeilu	25
4.13 Tuettu päätöksenteko	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
4.14 Erityisen osallisuuden tuki	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
5. Henkilöstön koulutus ja osaaminen VALVONTA	26
5.1 Hoito- ja ohjaustyöhön osallistuva henkilöstö	26
5.2 Vastuhenkilö	27
5.3 Henkilöstön määrä	28
6. Palvelun toteuttaminen	28
6.1 Tuki, ohjaus ja avustaminen VALVONTA	28
6.2 Tiedottaminen asiakkaille	29
6.4. Asiakasturvallisuus VALVONTA	29
6.5. Tilojen, välineiden ja laitteiden turvallisuus VALVONTA	30
6.6 Tukipalveluiden järjestäminen	31
6.6.1 Ateriapalvelu	31
6.6.2 Siivouspalvelu	32
6.6.3 Pyykki- ja vaatehuolto	32
6.6.4 Jätehuolto	32
7. Palvelun lisälaatu	32

7.1 Lääketieteen ja psykologian lisäasiantuntemus IMO-arvioinneissa.....	33
11. Palveluntuottajalta edellytetyt ilmoitukset, luvat ja selvitykset sekä noudatettava lainsäädäntö VALVONTA	34
Omavalvontasuunnitelma.....	34
11.1 Rajoitustoimenpiteet.....	35
11.2 Lakisäädökset.....	36

1. Hankinnan yleiskuvaus

Kehitysvammaisten ja autismlinkirjon henkilöiden (jatkossa ”asiakkaat”) asumisen tuen palvelut järjestetään voimassa olevan kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) perusteella. Kehitysvammalain 1 §:ssä säädetään erityishuollon antamisesta henkilölle, jonka

kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden tai vamman vuoksi ja joka ei muun lain nojalla voi saada tarvitsemiaan palveluja. Kehitysvammalain 2 §:n mukaan hyvinvointialueen tehtävänä on muun muassa asumisen järjestäminen erityishuollon palveluna.

Vaikeavammaisten henkilöiden asumispalvelu järjestetään vammaispalveluja koskevan lainsäädännön perusteella (Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987); Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987). Vammaispalvelulain (380/1987) 8 §:n mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle palveluasumista, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Asiakkaat tarvitsevat erilaisia tuen ja ohjauksen palveluita asumiseensa ja osallisuuden mahdollistamiseksi yksilöllisen tilanteensa mukaan. Asiakkaiden tuen tarve vaihtelee yksilöllisesti. Asiakkaiden tarvitsema tuki on pitkäaikaista, mutta tuen tarve voi vaihdella elämäntilanteen muuttuessa. Tuen tarve voi olla:

- määrällisesti vähäistä, mutta säännöllistä (tuettu asuminen)
- määrällisesti runsaampaa mutta silti osavuorokautista (yhteisöllinen asuminen)
- määrällisesti runsasta ja ympärivuorokautista (ympärivuorokautinen palveluasuminen)
- säännöllistä, mutta määräaikaista (tilapäinen asuminen)

Keski-Suomen hyvinvointialue (jatkossa "Tilaaaja") hankkii asumisen tuen palveluja keskiuomalaisille asiakkaille yksityisiltä palveluntuottajilta (jatkossa "Palveluntuottaja"). Palveluntuottaja vuokraa asiakkaille asunnon ja järjestää asuntoon tarvittavat asumisen tuen palvelut. Asuminen voidaan järjestää erilaisissa palveluyksiköissä: 1) yksittäisessä asunnossa, 2) asumisyksikössä, 3) asuntoryhmässä tai 4) ryhmäkodissa. Tuettu asuminen voidaan lisäksi järjestää joko asiakkaan muualta kuin Palveluntuottajalta vuokraamaan asuntoon tai asiakkaan omistamaan asuntoon. Tilapäisessä asumisessa asiakas ei tee vuokrasopimusta Palveluntuottajan kanssa, mutta palvelun järjestäminen tapahtuu Palveluntuottajan toimintayksikön tiloissa.

Kaikki asiakkaat tarvitsevat tukea, ohjausta tai avustamista päivittäisissä toimissaan, raha-asioiden hoitamisessa, kodin puhtaanapidossa, henkilökohtaisessa hygieniassa, lääkähoidossa ja terveyden ylläpidossa. Asiakkaat tarvitsevat tukea, ohjausta ja avustamista myös kodin läheisyydessä liittyen asumisen perustoimintoihin, kuten lähikaupassa, kioskilla tai kirjastossa käymiseen sekä ulkoiluun ja terveydenhuollon asiointeihin. Asiakkaat tarvitsevat tukea myös liikkumiseen julkisilla kulkuneuvoilla, esimerkiksi apua toistuvan reitin harjoitteluun tai saattamista pysäkille. Joidenkin asiakkaiden kohdalla palvelussa on tuen ja ohjauksen lisäksi myös hoidon ja hoivan elementtejä.

Alle 18-vuotiaiden asiakkaiden asiakasryhmään, jolle Tilaaaja järjestää omaishoidon tuen lakisääteisiä vapaaajaksoja, kuuluu vammaispalvelulain mukaisia vammaisia henkilöitä tai muuten pitkäaikaisesti toisen henkilön apua ja tukea tarvitsevia henkilöitä.

Kaikkien asiakkaiden asumisen tuen palvelut tulee järjestää Valviran tai Aluehallintoviraston toimiluvan edellyttämällä tavalla asiakasryhmälle tarkoitetuissa tiloissa.

Alaikäisten asiakkaiden palvelujen järjestämisessä tulee huolehtia, että heidän asuinympäristönsä vastaa heidän ikä- ja kehitystasoaan sekä muutenkin heidän ohjauksen, tuen ja hoidon tarvettaan.

Asiakkaat ovat palvelutarpeeltaan erilaisia, mistä johtuen asiakkaiden tuen ja palveluntarve vaihtelee yksilöllisesti. Vastaavasti myös asumisen tueksi tarvittavat palvelut vaihtelevat määrällisesti, sisällöllisesti ja ajallisesti. Palveluntuottaja järjestää kokonaisvaltaisia asumisen tueksi tarvittavia tuki- ja avustamispalveluja erilaisiin palveluntarpeisiin ja elämäntilanteisiin. Edellä mainittujen toimintojen sekä jatkossa yksityiskohtaisemmin kuvattujen toimintojen toteuttaminen ja niissä avustaminen sekä ohjaaminen kuuluvat asumisen tuen palvelun sisältöön ja Tilaaajalta perittävään palveluluokkakohdaiseen palvelumaksuun. Palvelukuvauksessa on määritelty palvelun tuottamiselle asetetut vähimmäisvaatimukset. Palveluntuottajan tulee sitoutua noudattamaan palvelukuvauksessa mainittuja vähimmäisvaatimuksia kaikilta osin.

1.1 Palveluiden nykytila

Tilaaaja hankkii vuoden 2023 aikana vammaisille henkilöille (kehitysvammalain ja vpl-mukaisia) ostettuja asumispalveluja noin 30 miljoonalla eurolla. Tilaaaja hankkii ympärivuorokautisen asumisen tuen palveluja ostopalveluna yksityisiltä palveluntuottajilta vuosittain noin 455:lle asiakkaalle, yhteisöllisen asumisen palvelua 42:lle sekä tuettua asumista 30:lle asiakkaalle. Luvut ovat kevään 2023 aikana tehtyjä arvioita koko hyvinvointialueen hankinnan arvosta. **Tilapäisen asumisen tuen palveluja hankittiin X aikuiselle asiakkaalle ja X alle 18-vuotiaalle asiakkaalle ostopalveluna. Alaikäisille lapsille ympärivuorokautista asumista on ostettu X asiakkaalle.** Lisäksi Tilaaaja järjestää asiakasryhmälle asumispalveluja myös:

- palvelusetelillä
- omana palvelutuotantona

1.2 Palvelun tavoitteet

Kehitysvammaisten ja autismlinkirjon henkilöiden asumisen tuen palveluiden ja vaikeavammaisten henkilöiden palveluasumisen tarkoituksena on tukea asumispalvelun tarpeessa olevan henkilön mahdollisimman itsenäistä selviytymistä, edistää fyysistä ja psyykkistä toimintakykyä sekä tukea sosiaalisten suhteiden ylläpitämistä.

Tilapäinen asumisen tuki (sosiaalihuoltolaki 21 §) tarkoittaa väliaikaisen asumispalvelun tarjoamista, mihin sisältyy palveluasunnon lisäksi tarvittava ohjaus, tuki ja apu. Tilapäinen asuminen ei ole pelkästään asumista, vaan tärkeä asiakkaan itsenäistymistä edistävä palvelu, jonka tarkoituksena on kehittää asiakkaan itsenäisen asumisen kykyä. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikaisen hoidon järjestäminen, omaishoitajan tai läheisen jaksamisen tukeminen, asiakkaan kuntouttaminen tai toimintakyvyn edistäminen sekä erilaiset kriisitilanteet, kuten omaishoitajan äkillinen sairastuminen.

Asumisen tuki voidaan järjestää yksittäiseen asuntoon tai ryhmämuotoisesti toteutettuun asumiseen. Asumisen tukea järjestetään vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen mukainen määrä ensisijaisesti vammaisen henkilön toivomalla toteuttamistavalla. Kaiken asumisen tuen palvelun tulee perustua asiakaslähtöisyyteen ja asiakkaan itsemääräämisoikeuden kunnioittamiseen. Palvelun tulee olla asiakasta kunnioittavaa, tukea hänen osallisuuttaan sekä ylläpitää ja edistää hänen toimintakykyään.

Tilapäisen asumisen järjestäminen edellyttää ympärivuorokautisen palveluasumisen asumisyksikköä, jossa henkilökunta on paikalla ympäri vuorokauden.

Alle 18-vuotiaiden asiakkaiden asumisen tuen palvelut tulee järjestää Valviran tai Aluehallintoviraston toimiluvan edellyttämällä tavalla asiakasryhmälle erikseen tarkoitetuissa tiloissa.

1.3 Palvelun käyttäjät

Asumisen tuen palveluja käyttävät asiakkaat ovat heterogeeninen ryhmä. Palveluntuottaja tiedostaa asiakkaiden palveluntarpeen erilaisuuden ja vastaa siihen. Asiakkaat ovat eri-ikäisiä ja erilaisissa elämänvaiheissa. Lisäksi heidän tuen ja ohjauksen tarpeessaan on suuria eroja. Osa asiakkaista opiskelee tai käy töissä. Asumisen tuen palveluiden ja palveluasumisen avulla asiakkaille pyritään tarjoamaan mahdollisimman itsenäinen elämä. Osalle asiakkaista tarkoituksenmukainen asumismuoto on oma asunto, osalle yhteisöllinen asuminen. Osalla tarve on tilapäiselle asumiselle.

Palveluja hankitaan sekä alle 18-vuotiaille asiakkaille, että yli 18-vuotiaille asiakkaille. Asiakkailla voi olla eri asteisia kognitiivisten taitojen ja kommunikaation puutteita. Asiakkailla voi olla kehitysvamma, autismlirjon häiriö, eriasteisia kuulo-, näkö- tai liikuntavammoja tai muita sairauksia. Asiakkailla voi olla käytössään sekä liikkumisen että kommunikoinnin apuvälineitä.

Asiakkailla voi olla merkittäviä aistiyliherkkyksiä ja -puutoksia, mikä tulee huomioida sekä elinympäristön suunnittelussa, että tuen ja ohjauksen toteuttamisessa. Ohjauksen toteuttamisessa tulee ottaa huomioon myös yhtenäiset toiminta- ja ohjauskäytännöt ja haastavaan käyttäytymiseen liittyen erilaisten tilanteiden ennakointi sekä käytetyissä kommunikaatiomenetelmissä että ohjausmenetelmissä.

Asiakkaat elävät omaa elämäänsä Palveluntuottajan tuella. Kunkin asiakkaan keskimääräinen palveluntarve ja palveluluokka määritellään yhteistyössä Tilaaajan, asiakkaan ja Palveluntuottajan kesken. Kaikille asiakkaille määritellään yksi palveluluokka, (ei useita palveluluokkia) johon hän kuuluu. Tilaaajan edustaja tekee palvelupäätöksen asumisen tuen palvelusta ja asiakkaan palveluluokasta.

2. Asiakkaan asema ja oikeudet

Asiakkaalla on oikeus hyvään kohteluun. Asiakkaita kohtaan käytäydytään kunnioittavasti. Itsemääräämisoikeuden kunnioitus, liikkumisvapaus, yksityiselämän ja omaisuuden suoja

sekä oikeus henkilökohtaiseen turvallisuuteen ovat asiakkaan perusoikeuksia, joiden toteutuminen Palveluntuottajan tulee huomioida. Palvelulla edistetään vammaisen henkilön perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Asiakkaan avustamisessa kunnioitetaan hänen yksityisyyttään sekä henkistä ja fyysistä koskemattomuuttaan. Asiakkaan kotiin ei saa mennä ilman lupaa. Asiakkaalla on oikeus päättää ihmissuhteistaan ja niiden ylläpidosta. Asiakkaalla on oikeus päättää asunnossaan vierailevista ihmisistä. Hänellä on mahdollisuus kutsua ystäviään ja läheisiään kotiinsa, ja hänellä saa olla vieraita öisin. Asiakas voi turvautua läheisiinsä ja muihin hänelle tärkeisiin ihmisiin halutessaan. Asiakkaalla voi olla lemmikkieläimiä, joista hänen tulee pystyä huolehtimaan itse avustettuna.

Palveluntuottajan on huomioitava asiakkaan toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet. Asiakasta on aina kuultava kaikissa häntä koskevissa asioissa. Palveluntuottajan on palvelua toteuttaessaan taattava asiakkaalle todellinen mahdollisuus päättää itseään koskevista asioista ja tehdä omat valintansa.

3. Palvelun myöntäminen

Tilaaaja edustava viranhaltija vastaa asiakasohjauksesta. Viranhaltija vastaa palvelutarpeen arvioimisesta, palvelusuunnitelman laatimisesta ja palvelun myöntämisestä asiakkaalle. Palveluohjaus myönnettävän palvelun piiriin tapahtuu ainoastaan Tilaaajan kautta.

Jotta Tilaaaja voi ostaa asumisen tuen palvelua asiakkaalle, tulee Palveluntuottajan tarjoaman asumispalvelun vastata asiakkaan asumisen tuen tarvetta. Asumispalvelun myöntäminen perustuu asiakkaan toimintakyvystä ja palveluntarpeesta tehtyyn arvioon. Asiakkaan asumisen tuen palvelujen tarve kirjataan asiakkaalle laadittavaan palvelusuunnitelmaan. Tilaaajan edustaja tekee päätöksen palvelun myöntämisestä palvelusuunnitelmaan kirjattujen tietojen perusteella. Palvelusuunnitelmaa tarkistetaan säännöllisesti, vähintään aina asiakkaan tilanteen muuttuessa oleellisesti. Mikäli asiakkaan toimintakyvyssä tapahtuu muutoksia, Tilaaajan edustaja arvioi yhteistyössä Palveluntuottajan kanssa, onko asiakkaalle määritetty palvelutaso sopiva. Mikäli asiakkaan palvelutarpeessa tapahtuu muutoksia, Tilaaajan edustaja arvioi järjestetäänkö asumisen palvelu nykyisellään vai tehdäänkö siihen muutoksia.

3.1 Palvelun tilaaminen

Tilaaajan edustaja ottaa yhteyttä Palveluntuottajan yhdyshenkilöön. Palveluntuottajan on otettava uusi asiakas vastaan mahdollisimman pian Tilaaajan yhteydenoton jälkeen. Tilauksen yhteydessä Tilaaaja ja palveluntuottaja sopivat palvelun kestosta, sisällöstä ja aikataulusta siten, että ne ovat asiakkaan palvelusuunnitelman mukaisia. Mikäli Palveluntuottajan palvelutuotantoon varatut paikat ovat täynnä, Tilaaaja ottaa yhteyttä seuraavaan Palveluntuottajaan ja soveltuvaan yksikköön yksilöllisen harkinnan mukaisesti.

3.1.1 Asiakkaan tekemä peruutus tilapäisen asumisen tuen palvelussa

Asiakas voi perua tilapäisen asumisen tuen palvelun maksutta ilmoittamalla peruutuksesta palveluntuottajalle 7 vrk ennen sovittua palvelua. Myöhemmin peruttu ja peruuttamatta jätetty palvelu katsotaan kokonaan toteutuneeksi ja palveluun varatut vuorokaudet vähennetään asiakkaalle myönnettyistä vuorokausista. Syystä riippumatta peruutuksesta, joka tapahtuu alle 7 vrk:ta ennen sovittua palvelua, Tilaaja maksaa 1-5 vrk 50% sovitusta vuorokausihinnasta.

Asiakkaan sairastumisesta tai sairaalahoitoon joutumisesta johtuva palvelun peruminen tulee ilmoittaa palveluntuottajalle välittömästi. Tilaaja ei maksa asiakkaan äkillisen sairastumisen vuoksi peruuntunutta palvelua.

Palveluntuottajalla on velvollisuus ilmoittaa tilaajalle, jos asiakas toistuvasti jättää perumatta sovitut tilapäisen asumisen vuorokaudet.

3.2 Muuttovalmennus

Uuden asiakkaan kohdalla Palveluntuottaja sitoutuu osallistumaan asiakkaan muuttovalmennusprosessiin muuton tapahtuessa lapsuudenkodista omaan asuntoon, mikäli sellaiselle on tarve. Muuttovalmennuksella tarkoitetaan tutustumista asiakkaaseen ja hänen lähiverkostoonsa sekä tietojen keräämistä asiakkaan yksilöllisestä tuen, ohjauksen ja avustamisen tarpeesta. Muuttovalmennukseen osallistumisesta ei makseta erillistä korvausta. Palvelun jokaiselle asiakkaalle nimetään vähintään yksi vastuutyöntekijä jo muuttovalmennusvaiheessa. Palveluntuottajan tulee laatia vastuutyöntekijän tehtävästä kuvaus, joka tiedotetaan asiakkaan omaisille ja Tilaajalle. Vastuutyöntekijän vaihtumisesta tiedotetaan asiakkaalle ja hänen läheisilleen.

3.3 Toteuttamissuunnitelman laatiminen

Palvelun laadukas toteuttaminen perustuu Palveluntuottajan asiakkaalle laatimaan asumispalvelun toteuttamissuunnitelmaan. Toteuttamissuunnitelma tehdään yhdessä asiakkaan ja tarvittaessa läheisten kanssa Tilaajan ja asiakkaan määrittämän palvelusuunnitelman pohjalta. Toteuttamissuunnitelma laaditaan kaikille asumisen tuen palvelujen asiakkaille.

Toteuttamissuunnitelma tulee olla tehtynä viimeistään kuukauden kuluttua palvelun aloittamisesta. Vastuu toteuttamissuunnitelman tekemisestä on Palveluntuottajalla. Palveluntuottaja toimittaa toteuttamissuunnitelman asiakkaan asioista vastaavalle Tilaajan sosiaalityöntekijälle / palveluohjaajalle kahden viikon kuluessa suunnitelman tekemisestä. Toteuttamissuunnitelmassa sovitaan asiakkaan yksilöllisestä tuen, ohjauksen ja avun palvelusta. Suunnitelmaan kuvataan asiakkaan yksilölliset tavoitteet palveluun liittyen sekä keinot tavoitteiden saavuttamiseksi.

Yhtenä osana toteuttamissuunnitelmaa tulee olla tavoitteet ja keinot asiakkaan itsemääräämisoikeuden tukemiseksi sekä muut tavoitteet, joita asiakas itse, hänen läheisensä tai ammattihenkilöt pitävät tärkeinä. Toteuttamissuunnitelmassa on oltava kirjattuina myös ne toimenpiteet, joilla tuetaan ja edistetään asiakkaan itsenäistä suoriutumista.

Erityishuollossa olevan henkilön toteuttamissuunnitelmasta tulee ilmetä myös rajoitustoimenpiteisiin liittyvät tapahtumat ja tilanteet sekä keinot, joilla rajoitustoimenpiteiden käyttämistä voidaan ehkäistä ja vähentää. Suunnitelman tulee sisältää tiedot rajoitustoimenpiteistä, joita henkilön erityishuollossa arvioidaan jouduttavan käyttämään.

Palveluntuottaja sitoutuu noudattamaan tehtyä toteuttamissuunnitelmaa. Toteuttamissuunnitelma tarkistetaan ja päivitetään vähintään puolen vuoden välein sekä muutoinkin tarvittaessa, aina asiakkaan elämäntilanteen muuttuessa oleellisesti. Myös päivitetty toteuttamissuunnitelma tulee toimittaa asiakkaan asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle / palveluohjaajalle kahden viikon kuluessa suunnitelman tekemisestä.

Palveluntuottaja ei voi veloittaa toteuttamissuunnitelman laatimisesta tai päivittämisestä erikseen, vaan suunnitelmien tekemisestä syntyvät kustannukset sisältyvät Palveluntuottajalle maksettavaan asiakaskohtaiseen palvelun hintaan.

4. Palvelun sisältövaatimukset

4.1 Hankittavat palvelut ja palvelutasot

Hankinnan kohteena olevat kehitysvammaisten ja autismikirjon sekä vaikeavammaisten asumisen tuen palvelut koskevat seuraavia palveluja:

*Tuettu asuminen (tasot 1-2) (SHL 21a §; EHL 2 §)

*Yhteisöllinen asuminen (tasot 1-3) (SHL 21b §; EHL 2 §)

*Ympäri vuorokautinen palveluasuminen (tasot 1-4) (SHL 21c §; EHL 2 §; VpL 8 §, VpA 10 § ja 11 §)

*Autismikirjon henkilöiden ympärivuorokautinen palveluasuminen (tasot 1-4) (SHL 21c §; EHL 2 §)

*Kehitysvammaisten ja autismikirjon henkilöiden vaativa ympärivuorokautinen palveluasuminen (taso 1) (SHL 21c §; EHL 2 §)

*Tilapäinen asumisen tuki (tasot 1-4) (SHL 21 §; EHL 2 §)

* Lasten ja nuorten ympärivuorokautinen palveluasuminen (tasot 1-3) (SHL 21c §; EHL 2 §)

*Alle 18-vuotiaiden tilapäisen asumisen tuki (tasot 1-4) (SHL 21 §; EHL 2 §; VpL 8 §, VpA 10 § ja 11 §)

Palvelut ja palvelutasot on määritelty myöhemmänä tässä asiakirjassa. Palvelun asiakkaan avustaminen saattaa edellyttää esimerkiksi kahta avustajaa ja apuvälineiden, kuten nostolaitteiden käyttöä ja valvontaa. Mikäli avustajia tarvitaan samanaikaisesti kaksi, heidän molempien suorittama työaika lasketaan erikseen mukaan asiakkaan vuorokautiseen avun tarpeeseen.

Tilaajan maksama palvelutason mukainen palvelu sisältää asiakkaan ohjaamisen, tuen, avustamisen ja hoidon. Säännöllisen asumisen palvelutason mukaiseen vuorokausihintaan ei sisälly asiakkaan vuokra, ateriat tai ylläpitomaksu. Tilapäisen asumisen tuen palvelussa, alle 18-vuotiaiden tilapäisen asumisen tuen palvelussa sekä lasten ja nuorten ympärivuorokautisessa palveluasumisessa Palveluntuottaja ei peri asiakkaalta erikseen vuokraa, aterioita tai ylläpitomaksua, joten näiden tuottamisesta aiheutuvia asiakaskohtaisia kustannuksia voidaan sisällyttää Palveluntuottajan Tilaajalta perimään asiakaskohtaiseen vuorokausihintaan.

4.2 Asiakkaan käytössä oleva tila

Palveluuyksikköön tulevien asiakkaiden tuen tarpeissa voi olla suuria yksilöllisiä eroja, joita tulee huomioida myös tilojen kannalta.

Palveluntuottajan tulee järjestää asiakkaalle pysyvään tai tilapäiseen asumiseen soveltuva tila. Tilan tulee olla esteetön, riittävän tilava kyseiselle asukkaalle ja hänen apuvälineilleen sekä avustamiselle. Tiloissa tulee huomioida se, miten hyvin ne vahvistavat asiakkaiden omaa osallisuutta ja toimijuutta sekä huomioida tiettyjä erityispiirteitä, esimerkiksi aistiyliherkkyyttä. Tilan tulee turvata asiakkaan yksityisyys sekä mahdollisimman itsenäinen elämä. Pelkkää huonetta ei pidetä pysyvään asumiseen soveltuvana tilana. Asiakkaan omassa käytössä olevasta tilasta voi olla esteetön pääsy piha-alueelle tai parvekkeelle. Asiakas kalustaa **omalla** kustannuksellaan omassa käytössään olevat tilat ja vastaa niiden mahdollisesta vakuuttamisesta **kotivakuutuksella**. Asunnossa on oltava valmiudet yksilöllisten apuvälineiden asentamiselle. Yleisimmät apuvälineet, kuten nousutuet tai tukikahvat, kuuluvat asunnon perusvarustukseen ja ovat Palveluntuottajan huolto-, asennus- ja kustannusvastuulla.

Hankinnan kohteena olevien asumisen tuen palveluun ja palveluasumiseen liittyvien tilojen tulee sijaita Keski- Suomen hyvinvointialueen alueella.

Tilaa ei vuokraa palvelun toteuttamiseksi tarvittavia tiloja. Tilojen tulee olla asianmukaiset ja Valviran tai Aluehallintoviraston käyttötarkoitukseen hyväksymät. Tilat voivat poiketa palvelunkuvauksesta, mikäli yksiköllä on jo Valviran tai Aluehallintoviraston luvat, joissa palvelunkuvauksen tilavaatimuksia ei edellytetä. Tilojen tulee sisustukseltaan ja varustelutasoltaan vastata yleistä asumismukavuutta vastaavia tiloja.

Asiakkaan käytössä olevan tilan tulee täyttää jokin alla olevista määritelmistä:

Yksittäinen asunto

Asunnon tulee olla pinta-alaltaan vähintään 29 m² siten, että muiden asuintilojen lisäksi asunnossa on esteetön wc-pesutila, jonka pinta-ala on vähintään 4 m². Asunnossa tulee olla mahdollisuus ruuanvalmistukseen siten, että asunnossa on vähintään tiskiallas, keittolevyt ja jääkaappi, tai varaus edellä esitetyn minikeittiövarustuksen asentamiseen. Yksittäiset asunnot sijaitsevat asumisyksikössä tai asuntoryhmässä.

Asumisyksikkö

Asumisyksikkö koostuu edellä kuvatut kriteerit täyttävistä yksittäisistä asunnoista, joiden lisäksi yksikössä on yhteisessä käytössä olevia tiloja. Tällaisia voivat olla esimerkiksi sauna, jonka käyttämisestä asiakas maksaa erikseen Palveluntuottajan kanssa tehdyn vuokrasopimuksen mukaisesti.

Asuntoryhmä

Asuntoryhmä koostuu yksittäisistä asunnoista, jotka täyttävät edellä mainitut asunnon vähimmäisvaatimukset. Asunnot sijaitsevat toistensa läheisyydessä, esimerkiksi samassa kerrostalossa, kerrostalon samassa rapussa tai palveluyksikön pihapiirissä. Asuntoryhmällä ei ole asiakkaiden yhteisessä käytössä olevia tiloja.

Ryhmäkoti

Ryhmäkodissa asiakkaalla on oma asunto sekä yhteisiä oleskelutiloja, joiden vuokraosuus on jyvitetty yksittäisen asiakkaan vuokraan huoneenvuokralain mukaisesti. Täysi-ikäisen asiakkaan omassa käytössä olevan tilan tulee olla vähintään 20 m², joka sisältää esteettömän wc-tilan. Peseytymistilat voivat sijaita yhteisissä tiloissa.

Tilapäiseen asumiseen varattu tila

Tilapäiseen asumiseen varatun tilan suunnittelussa tulee huomioida, että tilassa on vaihtuvia käyttäjiä. Palveluntuottaja vastaa tilan kalustamisesta tilapäiseen asumiseen soveltuvaksi. Muutoin tilalle asetetut vaatimukset ovat samat, kuin säännölliselle asumiselle.

Alle 18-vuotiaiden tilapäiseen asumiseen varattu tila

Alaikäisen asiakkaan tilapäisasumiseen tulevan tilan tulee olla riittävä lapsen tarpeeseen nähden. Lupaviranomainen arvioi vielä erikseen tilojen riittävyden ja sopivuuden toiminnalle. Palveluntuottaja vastaa tilan kalustamisesta tilapäiseen asumiseen soveltuvaksi. Samassa tilassa on mahdollista majoittua 1-2 alaikäistä asiakasta, esimerkiksi sisarukset voivat nukkua samassa huoneessa. Wc- ja peseytymistilat voivat sijaita yhteisissä tiloissa.

Yhteiset tilat

Palveluntuottaja vastaa yhteisessä käytössä olevien sisä- ja ulkotilojen kalustamisesta. Yhteisessä käytössä olevien tilojen ja piha-alueiden tulee olla esteettömiä. Kaikissa sääolosuhteissa ulko-ovelle on päästävä invavarustellulla tai esteettömällä autolla. Kiinteistön läheisyydessä tulee olla pysäköintipaikkoja, myös invapaikkoja.

Tilojen ja kalusteiden tulee olla toimivia ja viihtyisiä ajatellen asiakkaiden tarpeita. Palveluntuottajan tulee järjestää yhteisessä käytössä oleviin tiloihin tarvittavat esteettömyyttä tukevat laitteet, kuten esimerkiksi sähköinen ovenavaus ja tukikahvoja. Asuintiloihin kuuluvien huoneiden välillä on riittävä äänieristys. Asiakkaiden käteisvaroille, lääkkeille ja vastaaville aineille on erilliset lukittavat säilytystilat. Lääkehuoneen osalta tulee noudattaa annettuja viranomais määräyksiä ja ohjeita.

4.3 Tuettu asuminen

Tuettua asumista asumisyksikön yhteydessä tai läheisyydessä järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat tukea itsenäiseen asumiseen tai itsenäiseen asumiseen siirtymisessä. Tuetulla

asumisella tarkoitetaan asumisen tukemista sosiaaliohjauksella ja muilla sosiaalipalveluilla. Tuetun asumispalvelun piirissä oleva asiakas voi olla vammainen henkilö, jolla on riittävästi taitoja suoriutuakseen omassa asunnossa vähäisen, mutta säännöllisen tuen avulla. Asiakkaan tuen, ohjauksen ja avun tarve sijoittuu aamun ja illan välille arkisin, eikä hänellä ole säännöllistä tarvetta yöaikaiselle avulle. Asiakas suoriutuu viikonloppuisin ilman ohjaushenkilökunnan tukikäyntejä.

Tuetun asumisen asiakas asuu asunnossa, joka sijaitsee jonkin yhteisöllisen asumisen tai ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikön läheisyydessä tai yhteydessä (esim. samassa kaupunginosassa tms.). Asiakas asuu yksin tai asuintoverin tai puolison kanssa. Asiakas on vuokrannut palveluasunnon joko Palveluntuottajalta tai ulkopuoliselta taholta tai asuu omistusasunnossa. Palveluasunto voi sijaita 1) yksittäisessä asunnossa, 2) asuntoryhmässä tai 3) asumisyksikössä.

Tuetun asumisen palvelu kuvataan asiakaskohtaiseen asumisen toteuttamissuunnitelmaan, jonka tavoitteiden toteutumista seurataan puolivuositain. Tuetun asumisen palvelussa korostuu yhteistyö asiakkaan verkostossa työskentelevien muiden ammattihenkilöiden kanssa. Asiakkaalla voi olla tuen tarvetta yhdellä tai useammalla päivittäisen elämän osa-alueella.

Taso 1

- Asiakas on melko itsenäinen päivittäisissä toimissaan, mutta tarvitsee jonkin verran tukea (1-2 kertaa viikossa) päivittäisissä toimissa, kuten esimerkiksi lääkityksen hoitamisessa
- Tuki sisältää arjen suunnittelua, esimerkiksi viikkosuunnitelman ja ruokaostoksiin liittyvän kauppalistan tekeminen ja arjen hallinnan tukeminen yksilöllisten tarpeiden mukaan
- Asiakas opiskelee, käy töissä tai muussa päiväaikaisessa toiminnassa keskimäärin 4–5 arkipäivänä viikossa

Taso 2

- Asiakas on melko itsenäinen päivittäisissä toimissaan, mutta tarvitsee säännöllistä tukea (3-4 kertaa viikossa) päivittäisissä toimissa, kuten esimerkiksi lääkityksen hoitamisessa
- Tuki sisältää arjen suunnittelua, esimerkiksi viikkosuunnitelman ja ruokaostoksiin liittyvän kauppalistan tekeminen, ja arjen hallinnan tukeminen yksilöllisten tarpeiden mukaan
- Asiakas opiskelee, käy töissä tai muussa päiväaikaisessa toiminnassa keskimäärin 2-4 arkipäivänä viikossa.

4.4 Yhteisöllinen asuminen

Yhteisöllistä asumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa. Yhteisöllisellä asumisella tarkoitetaan palveluasunnossa järjestettävää asumista ja palveluja.

Yhteisöllisen asumisen piirissä oleva henkilö voi olla esimerkiksi kehitysvammainen, autismikirjon henkilö tai muuten vammainen henkilö, jonka tuen, ohjauksen ja avun tarve sijoittuu aamun ja illan välille, eikä hänellä ole säännöllistä tarvetta yöaikaiselle avulle. Mikäli asiakas tarvitsee satunnaisesti apua yöaikaan, voidaan siihen vastata esimerkiksi turvapuhelimella.

Yhteisöllisellä asumisella tarkoitetaan yksilölliseen asumiseen liittyvän tuen järjestämistä henkilöille, jotka tarvitsevat soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa. Yhteisöllinen asuminen on toimintakykyä ylläpitävää ja edistävää toimintaa, jossa asiakkaalle järjestetään tukea, ohjausta ja apua palveluasunnossa joko 1) asumisyksikössä, 2) asuntoryhmässä, 3) ryhmäkodissa, tai 4) yksittäisessä asunnossa, joka on ryhmäkodin välittömässä läheisyydessä.

Yhteisöllisen asumisen asiakas tarvitsee yksilöllisen toimintakykynsä mukaisesti tukea, ohjausta ja apua muun muassa ruokailussa, hygienian hoidossa, pukeutumisessa, vaatehuollossa, siisteydessä ja muussa itsestä huolehtimisesta, terveyden ja sairauden hoidossa (esimerkiksi lääkkeiden ottamisesta tai ihonhoidossa) ja kodinhoidossa, asioinnissa sekä toimintakyvyn ylläpitämisessä ja edistämisessä. Tuen tarvetta on myös osallisuuden toteutumisesta sekä sosiaalisten suhteiden ylläpitämisessä. Asiakkailla voi olla käytössä yksilöllisiä apuvälineitä, joiden käytössä he tarvitsevat henkilökunnan apua.

Palveluasumisen yksikössä henkilökunnan on oltava paikalla arkisin asiakkaiden tarvetta vastaavien työvuorojen mukaisesti (yleisesti arkisin esim. klo 7–21, ja viikonloppuisin klo 8–21).

Taso 1

- Asiakas tarvitsee yksilökohtaista tukea, ohjausta ja apua päivittäisissä toimissaan keskimäärin enintään 2 tuntia päivässä
- Tuki sisältää arjen suunnittelun yhden tai useamman päivän aikajanalla sisältäen yksilöllisen arjen suunnittelun sekä tuen, avun ja ohjauksen päivittäisissä toimissa
- Asiakas opiskelee, käy töissä tai muussa päiväaikaisessa toiminnassa keskimäärin 4–5 arkipäivänä viikossa

Taso 2

- Asiakas tarvitsee yksilökohtaista tukea, ohjausta ja apua päivittäisissä toiminnoissaan keskimäärin 2–3 tuntia päivässä
- Tuki sisältää arjen suunnittelun yhden tai useamman päivän aikajanalla sisältäen yksilöllisen arjen suunnittelun sekä tuen, avun ja ohjauksen päivittäisissä toimissa
- Asiakas opiskelee, käy töissä tai muussa päiväaikaisessa toiminnassa keskimäärin 2–4 arkipäivänä viikossa

Taso 3

- Asiakas tarvitsee yksilökohtaista tukea, ohjausta ja apua päivittäisissä toiminnoissaan keskimäärin 3–5 tuntia päivässä
- Tuki sisältää arjen suunnittelun yhden tai useamman päivän aikajanaalla sisältäen yksilöllisen arjen suunnittelun sekä tuen, avun ja ohjauksen päivittäisissä toiminnoissa
- Asiakas voi tarvita ajoittain hoidollista apua tai valvontaa, esimerkiksi muistisairauden vuoksi
- Asiakas osallistuu päiväaikaiseen toimintaan oman toimintakykynsä mukaisesti

4.5 Ympäri vuorokautinen palveluasuminen

Ympäri vuorokautista palveluasumista järjestetään henkilöille, joiden hoidon ja huolenpidon tarve on ympäri vuorokautista. Ympäri vuorokautinen palveluasuminen on toimintakykyä ylläpitävää ja edistävää toimintaa, jossa asiakkaalle järjestetään tukea, ohjausta ja apua palveluasunnossa joko 1) asuntoryhmässä 2) asumisyksikössä tai 3) ryhmäkodissa. Ympäri vuorokautisen palveluasumisen piirissä oleva henkilö voi olla esimerkiksi kehitysvammainen, autismikirjon tai vaikeavammainen henkilö, jonka tuen, ohjauksen ja avun tarve on ympäri vuorokautista, eli hän tarvitsee myös yöaikaan säännöllistä valvontaa. Ympäri vuorokautisen palveluasumisen asiakas saa asumisyksiköltä viipymättä ja vuorokauden ajasta riippumatta hoitoa ja huolenpitoa myös äkilliseen tarpeeseensa.

Ympäri vuorokautisen palveluasumisen asiakas tarvitsee yksilöllisen toimintakykynsä mukaisesti tukea, ohjausta ja apua muun muassa ruokailussa, hygienian hoidossa, pukeutumisessa, vaatehuollossa, siisteydessä ja muussa itsestä huolehtimisesta, terveyden ja sairauden hoidossa, kodinhoidossa, asioinnissa sekä toimintakyvyn ylläpitämisessä ja edistämisessä. Tuen tarvetta on myös osallisuuden toteutumisessa, kommunikaatioon liittyen sekä sosiaalisten suhteiden ylläpitämisessä. Tukea järjestetään asiakkaan yksilöllisen tilanteen mukaan. Lisäksi on huolehdittava, että henkilöllä on mahdollisuus saada tarvitsemansa lääkinnällinen kuntoutus ja muut terveydenhuollon palvelut.

Asiakkailla voi olla eri asteisia kognitiivisten taitojen ja kommunikaation puutteita. Asiakkailla voi olla kehitysvamma, autismikirjon häiriö, eriasteisia kuulo-, näkö- tai liikuntavammoja tai muita sairauksia, joista johtuen hänen yksilölliseen tuen tarpeeseensa vastataan tuen ja ohjauksen keinojen lisäksi myös fyysisesti avustamalla ja hoitamalla. Asiakkailla voi olla käytössä yksilöllisiä apuvälineitä, joiden käytössä he tarvitsevat henkilökunnan ohjausta ja apua.

Ympäri vuorokautisen palveluasumisen yksikössä henkilökunnan on oltava paikalla ympäri vuorokautisesti arkisin ja viikonloppuisin, ilman poikkeuksia.

Taso 1

- Asiakas tarvitsee yksilökohtaista tukea, ohjausta ja apua päivittäisissä toiminnoissaan keskimäärin enintään 3 tuntia päivässä
- Tuki sisältää arjen päivittäisen suunnittelun sisältäen yksilöllisen tuen ja ohjauksen lähes kaikissa päivittäisissä toimissa
- Asiakas kykenee toimimaan lyhyitä aikoja itsenäisesti, esimerkiksi itselle merkitykselliseen toimintaan keskittyessään.
- Ohjauksessa käytetään puhetta ja tarvittaessa puhetta tukevia kommunikaatiomenetelmiä, esimerkiksi tukiviittomia

- Asiakas opiskelee, käy töissä tai muussa päiväaikaisessa toiminnassa keskimäärin 3-5 arkipäivänä viikossa

Taso 2

- Asiakas tarvitsee yksilökohtaista tukea, ohjausta ja apua päivittäisissä toiminnoissa keskimäärin 3–5 tuntia päivässä
- Tuki sisältää arjen päivittäisen suunnittelun sisältäen laaja-alaisen yksilöllisen tuen ja ohjauksen lähes kaikissa päivittäisissä toiminnoissa
- Tuki voi sisältää fyysisen avustamisen ja hoidon elementtejä tai valvontaa, esimerkiksi epilepsian tai muistisairaudesta vuoksi
- Ohjauksessa käytetään puheen lisäksi puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä sekä eri tilanteiden yksilöllistä strukturointia ja ennakointia
- Asiakas tarvitsee henkilökunnan säännöllistä ja vahvaa tukea kodin ulkopuolella liikkuesssa, esimerkiksi ulkoillessa tai asioiessa
- Asiakas opiskelee, käy töissä tai muussa päiväaikaisessa toiminnassa keskimäärin 2-4 arkipäivänä viikossa

Taso 3

- Asiakas tarvitsee yksilökohtaista tukea, ohjausta ja apua päivittäisissä toiminnoissa keskimäärin 5-8 tuntia päivässä
- Tuki sisältää yksilöllisen runsaan tuen. Ohjauksen ja avustamisen lisäksi tuki voi sisältää fyysisen avustamisen ja hoidon elementtejä sekä valvontaa, esimerkiksi epilepsian tai muistisairaudesta vuoksi
- Ohjauksessa käytetään puheen lisäksi puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä sekä eri tilanteiden yksilöllistä strukturointia ja ennakointia.
- Asiakas tarvitsee henkilökunnan säännöllistä ja vahvaa tukea kodin ulkopuolella liikkuesssa, esimerkiksi ulkoillessa, asioiessa tai päiväaikaiseen toimintaan osallistuessa
- Asiakkaalla voi olla vaikea-asteisia lisävammoja tai -sairauksia, joista johtuen hän tarvitsee tavanomaista enemmän terveydentilan säännöllistä seurantaa, hoitoa ja avustamista
- Asiakas käy päiväaikaisessa toiminnassa yksilöllisen suunnitelmansa mukaisesti

Taso 4

- Asiakas tarvitsee yksilökohtaista tukea, ohjausta ja apua päivittäisissä toiminnoissa

keskimäärin 8-12 tuntia päivässä

- Tuki sisältää yksilöllisen lähes jatkuvan, runsaan tuen. Ohjauksen ja avustamisen lisäksi tuki voi sisältää fyysisen avustamisen ja hoidon elementtejä sekä valvontaa, esimerkiksi epilepsian tai muistisairauden vuoksi
- Ohjauksessa käytetään puheen lisäksi puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä sekä eri tilanteiden yksilöllistä strukturointia ja ennakkointia.
- Asiakas tarvitsee henkilökunnan säännöllistä ja erityisen vahvaa tukea tai valvontaa kodin ulkopuolella liikkuesssa, esimerkiksi ulkoillessa, asioidessa tai päiväaikaiseen toimintaan osallistuessa
- Asiakkaalla voi olla vaikea-asteisia lisävammoja tai -sairauksia, joista johtuen hän tarvitsee tavanomaista enemmän terveydentilan säännöllistä seurantaa, hoitoa ja avustamista
- Asiakas käy päiväaikaisessa toiminnassa yksilöllisen suunnitelmansa mukaisesti

4.6 Autismikirjon henkilöiden ympärivuorokautinen palveluasuminen

Autismikirjon henkilöiden ympärivuorokautisella palveluasumisella tarkoitetaan yksilöllisen asumiseen liittyvän tuen järjestämistä autismikirjon henkilöille, joiden ohjauksen, avun ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautista. Ympärivuorokautinen palveluasuminen on asiakkaan toimintakykyä ylläpitävää ja edistävää toimintaa, jossa asiakkaalle järjestetään tukea, ohjausta ja apua palveluasunnossa joko 1) asuntoryhmässä, 2) asumisyksikössä tai 3) ryhmäkodissa. Ympärivuorokautisen palveluasumisen asiakas saa asumisyksikön henkilöstöltä viipymättä ja vuorokaudenajasta riippumatta hoitoa ja huolenpitoa myös äkilliseen tarpeeseensa.

Ympärivuorokautisen palveluasumisen asiakas tarvitsee yksilöllisen toimintakykynsä mukaisesti tukea, ohjausta ja apua muun muassa ruokailussa, hygienian hoidossa, pukeutumisessa, vaatehuollossa, siisteydessä ja muussa itsestä huolehtimisessa, terveyden ja sairauden hoidossa, kodinhoidossa, asioinnissa sekä toimintakyvyn ylläpitämisessä ja edistämisessä. Tuen tarvetta on myös osallisuuden toteutumisessa sekä sosiaalisten suhteiden ylläpitämisessä. Tukea järjestetään asiakkaan yksilöllisen tilanteen mukaan, ja sen toteuttamisessa painottuvat ohjaus sekä konkreettinen avustaminen. Lisäksi on huolehdittava, että henkilöllä on mahdollisuus saada tarvitsemansa lääkinnällinen kuntoutus ja muut terveydenhuollon palvelut.

Asiakkailla voi olla merkittäviä aistiyliherkyyksiä ja -puutoksia, mikä tulee huomioida sekä elinympäristön suunnittelussa, että tuen ja ohjauksen toteuttamisessa. Ohjauksen toteuttamisessa tulee ottaa huomioon myös yhtenäiset toiminta- ja ohjauskäytännöt ja haastavaan käyttäytymiseen liittyen erilaisten tilanteiden ennakkointi sekä käytetyissä kommunikaatiomenetelmissä että ohjausmenetelmissä.

Ympäri vuorokautisen palveluasumisen yksikössä henkilökunnan on oltava paikalla ympärivuorokautisesti arkisin ja viikonloppuisin, ilman poikkeuksia.

Autismikirjon henkilöiden Taso 1

- Asiakas tarvitsee yksilökohtaista tukea, ohjausta ja apua päivittäisissä toiminnoissa keskimäärin 5–8 tuntia päivässä
- Tuki sisältää arjen päivittäisen suunnittelun sisältäen laaja-alaisen yksilöllisen tuen ja ohjauksen lähes kaikissa päivittäisissä toiminnoissa. Tuki voi sisältää myös avustamisen ja hoidon elementtejä
- Ohjauksessa käytetään puheen lisäksi puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä sekä eri tilanteiden yksilöllistä strukturointia ja ennakointia
- Asiakas tarvitsee henkilökunnan säännöllistä ja vahvaa tukea tuen osallistumisen mahdollistamiseksi sekä kotonaan että kodin ulkopuolella liikkeessä, esimerkiksi ulkoillessa tai asioidessa
- Asiakas osallistuu päiväaikaan toimintaan tai opiskelee keskimäärin 2-4 arkipäivänä viikossa.

Autismikirjon henkilöiden Taso 2

- Asiakas tarvitsee yksilökohtaista tukea, ohjausta ja apua päivittäisissä toiminnoissa keskimäärin 8-12 tuntia päivässä
- Tuki sisältää arjen päivittäisen suunnittelun sisältäen laaja-alaisen vahvan yksilöllisen tuen ja ohjauksen lähes kaikissa päivittäisissä toiminnoissa. Tuki voi sisältää myös avustamisen ja hoidon elementtejä.
- Ohjauksessa käytetään puheen lisäksi puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä sekä eri tilanteiden yksilöllistä strukturointia ja ennakointia
- Asiakas tarvitsee henkilökunnan säännöllistä ja erityisen vahvaa tukea osallistumisen mahdollistamiseksi sekä kotonaan että kodin ulkopuolella liikkeessä, esimerkiksi ulkoillessa tai asioidessa
- Asiakas käy päiväaikaan toiminnassa yksilöllisen suunnitelmansa mukaisesti

Autismikirjon henkilöiden Taso 3

- Asiakas tarvitsee erittäin runsasta jatkuvaluontoista tukea, ohjausta, apua ja valvontaa päivittäisissä toiminnoissa keskimäärin 12-16 tuntia päivässä. Avustamiseen voi sisältyä myös hoidollisia elementtejä.

Autismikirjon henkilöiden Taso 4

- Asiakas tarvitsee erittäin runsasta jatkuvaluontoista tukea, ohjausta, apua ja valvontaa päivittäisissä toiminnoissa keskimäärin 16-20 tuntia päivässä. Avustamiseen voi sisältyä myös hoidollisia elementtejä.

4.7 Kehitysvammaisten ja autismikirjon henkilöiden vaativa ympärivuorokautinen palveluasuminen

Kehitysvammaisten ja autismikirjon henkilöiden vaativa ympärivuorokautinen palveluasuminen on tarkoitettu henkilöille, jotka tarvitsevat itsenäiseen asumiseensa jatkuvaluontoista erittäin runsasta tukea. Palvelu tulee järjestää asiakkaan toimintakykyä ylläpitävällä ja edistävällä otteella. Palvelu voidaan järjestää joko 1) asuntoryhmässä 2) asumisyksikössä tai 3) ryhmäkodissa. Ympärivuorokautisen palveluasumisen asiakas saa asumisyksikön henkilöstöltä viipymättä ja vuorokauden ajasta riippumatta hoitoa ja huolenpitoa myös äkilliseen tarpeeseensa.

Vaativan ympärivuorokautisen palveluasumisen asiakas tarvitsee yksilöllisen toimintakykynsä mukaisesti tukea, ohjausta ja apua muun muassa ruokailussa, hygienian hoidossa, pukeutumisessa, vaatehuollossa, siisteydessä ja muussa itsestä huolehtimisessa, terveyden ja sairauden hoidossa, kodinhoidossa, asioinnissa sekä toimintakyvyn ylläpitämisessä ja edistämisessä. Tuen tarvetta on myös osallisuuden toteutumisessa, kommunikaatioon liittyen sekä sosiaalisten suhteiden ylläpitämisessä. Tukea järjestetään asiakkaan yksilöllisen tilanteen mukaan. Lisäksi on huolehdittava, että henkilöllä on mahdollisuus saada tarvitsemansa lääkinällinen kuntoutus ja muut terveydenhuollon palvelut. Vaativa ympärivuorokautinen palveluasuminen ei kuitenkaan suoraan sisällä perusterveydenhuollon palveluja, Kelan kuntoutuspalveluihin rinnastettavaa kuntoutuksen järjestämistä taikka vaativaa laituskuntoutusta.

Asiakkaalla voi kehitysvamman tai autismikirjon häiriön lisäksi olla myös muita sairauksia ja vammoja, joista johtuen hänen yksilölliseen tuen tarpeeseensa vastataan tuen ja ohjauksen keinojen lisäksi myös fyysisesti avustamalla ja hoitamalla. Asiakkailta voi olla käytössä yksilöllisiä apuvälineitä, joiden käytössä he tarvitsevat henkilökunnan ohjausta ja apua. Asiakas tarvitsee henkilökunnan säännöllistä ja erityisen vahvaa tukea osallistumisen mahdollistamiseksi sekä kotonaan että kodin ulkopuolella liikkuesssa, esimerkiksi ulkoillessa tai asioidessa.

Asiakkaita tuetaan heidän kuntoutumisessaan. Terveystilan seuranta ja turvallisen lääkeshoidon toteuttaminen ovat osa asumispalvelun toteuttamista. Asiakkailta voi olla merkittäviä aistiliherkyyksiä ja -puutoksia, mikä tulee huomioida sekä elinympäristön suunnittelussa, että tuen ja ohjauksen toteuttamisessa. Ohjauksen toteuttamisessa tulee ottaa huomioon myös yhtenäiset toiminta- ja ohjauskäytännöt ja haastavaan käyttäytymiseen liittyen erilaisten tilanteiden ennakointi sekä käytetyissä kommunikaatiomenetelmissä, että ohjausmenetelmissä.

Vaativan ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikössä henkilökunnan on oltava paikalla

ympäri vuorokautisesti arkisin ja viikonloppuisin, ilman poikkeuksia.

Taso 1

- Asiakas tarvitsee erittäin runsasta jatkuvaluontoista tukea, ohjausta, apua ja valvontaa päivittäisissä toiminnoissa keskimäärin 12-16 tuntia päivässä. Avustamiseen voi sisältyä myös hoidollisia elementtejä.

4.8 Tilapäinen asumisen tuki

Tilapäinen asumisen tuki tarkoittaa väliaikaisen asumispalvelun tarjoamista, mihin sisältyy palveluasunnon lisäksi tarvittava ohjaus, tuki ja apu. Tilapäinen asuminen ei ole pelkästään asumista, vaan tärkeä asiakkaan itsenäistymistä edistävää palvelu, jonka tarkoituksena on kehittää asiakkaan itsenäisen asumisen kykyjä.

Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikaisen hoidon järjestäminen, omaishoitajan tai läheisen jaksamisen tukeminen, asiakkaan kuntouttaminen tai toimintakyvyn edistäminen sekä erilaiset kriisitilanteet, kuten omaishoitajan äkillinen sairastuminen.

Tilapäisen asumisen järjestäminen edellyttää ympärivuorokautisen palveluasumisen asumisyksikköä, jossa henkilökunta on paikalla ympäri vuorokauden. Tilapäinen asumisen tuki järjestetään asiakkaalle palvelun tuottamisen ajaksi varattuun palveluasuntoon. Asiakas ei tee asuntoon erillistä vuokrasopimusta. Tilapäisen asumisen maksuluokka määräytyy asiakkaan palvelutarpeen mukaan. Palvelutaso määritellään ympärivuorokautisen palveluasumisen mukaisesti (kohta 4.5).

4.9 Lasten ja nuorten ympärivuorokautinen palveluasuminen

Lasten ja nuorten ympärivuorokautisen palveluasumisen tavoitteena on mahdollistaa kehitysvammaiselle ja erityistä tukea tarvitsevalle lapselle turvallinen, iän mukainen ja yksilöllinen arki. Palvelu on suunnattu kehitysvammaisille ja erityistä tukea tarvitseville alle 18-vuotiaille lapsille ja nuorille. Palvelun tavoitteena on tukea ja edistää lapsen toimintakykyä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia yhdessä hänen muun verkoston kanssa. Palvelun tavoitteena on tukea lapsen ja vanhemman välistä suhdetta sekä ylläpitää lapsen läheisiä ja pysyviä ihmissuhteita.

Palveluntuottajan henkilökunnalla tulee olla vammaisten lasten ja nuorten tuen, ohjauksen ja avun toteuttamisen edellyttämät työ- ja vuorovaikutustaidot. Lapset ja nuoret tarvitsevat tuen, ohjauksen ja avustamisen lisäksi hoitoa ja valvontaa osana turvallista asumisen tuen järjestämistä. Lapsille ja nuorille tulee mahdollistaa ikä- ja kehitystason mukainen mahdollisuus leikkiin, virikkeisiin ja ulkoiluun. Asiakkaiden fyysiset liikuntarajoitteet, mahdolliset aistiyli- ja aliherkkyvät sekä muut vammat ja sairaudet tulee huomioida palvelun toteuttamisen suunnittelussa.

Alle 18-vuotiaiden asiakkaiden asumisen tuen palvelut tulee järjestää Valviran tai Aluehallintoviraston toimiluvan edellyttämällä tavalla asiakasryhmälle erikseen tarkoitetuissa tiloissa. Alaikäisten asiakkaiden palvelujen järjestämisessä tulee huolehtia, että heidän asuinympäristönsä vastaa heidän ikä- ja kehitystasoaan sekä muutenkin heidän ohjauksensa, tuen ja hoidon tarvetta. Alaikäisten ympärivuorokautiseen palveluasumiseen sisältyy yhteydenpito ja yhteistyö asiakkaan huoltajien kanssa sekä asiakkaan koulun ja oppilaitoksen kanssa mahdollisimman yhtenäisten ohjauskäytäntöjen varmistamiseksi.

Alle 18-vuotiaiden ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikössä henkilökunnan on oltava paikalla ympärivuorokautisesti arkisin ja viikonloppuisin, ilman poikkeuksia.

Taso 1

Asiakas tarvitsee henkilökohtaista apua, tukea, ohjausta, hoitoa, valvontaa, vierellä oloa tai seurantaa yksilöllisen asumisen tukisuunnitelmansa mukaisesti keskimäärin 8-12 tuntia päivässä.

Asiakkaan avun ja tuen tarve on säännöllistä ja ympärivuorokautista.

Asiakas on arkipäivisin koulussa tai muun päiväaikaisen toiminnan piirissä.

Asiakas voi tarvita yöaikaista valvontaa, mutta ei pääsääntöisesti tarvitse yöaikaista apua, tukea tai hoitoa.

Asiakkaalla on tuen, ohjauksen tai valvonnan tarvetta säännöllisesti ja ympärivuorokautisesti. Asiakas selviää ilman jatkuvaa tukea ja ohjausta.

Taso 2

Asiakas tarvitsee henkilökohtaista apua, tukea, ohjausta, hoitoa, valvontaa, vierellä oloa tai seurantaa yksilöllisen asumisen tukisuunnitelmansa mukaisesti keskimäärin 12-16 tuntia päivässä.

Asiakkaan avun ja tuen tarve on runsasta ja ympärivuorokautista.

Asiakas on arkipäivisin koulussa tai muun päiväaikaisen toiminnan piirissä.

Asiakas tarvitsee yöaikaista valvontaa, apua, tukea tai hoitoa.

Asiakas tarvitsee runsaasti ympärivuorokautista hoitoa ja valvontaa sekä tukea ja ohjausta jatkuvasti. Myös oman tai toisen omaisuuden hajottamista voi esiintyä.

Taso 3

Asiakas tarvitsee henkilökohtaista apua, tukea, ohjausta, hoitoa, valvontaa, vierellä oloa tai seurantaa yksilöllisen asumisen tukisuunnitelmansa mukaisesti keskimäärin 16-24 tuntia päivässä.

Asiakkaan avun ja tuen tarve on erittäin runsasta ja ympärivuorokautista. Asiakas voi esimerkiksi tarvita erityisen paljon tilanteiden ennakointia tai terveydentilasta johtuen hoitotoimenpiteitä.

Asiakas voi olla arkipäivisin koulussa tai muun päiväaikaisen toiminnan piirissä.

Asiakas tarvitsee säännöllisesti yöaikaista valvontaa, apua, tukea tai hoitoa.

Asiakas tarvitsee erittäin runsaasti ympärivuorokautista perushoitoa, valvontaa sekä tukea

ja ohjausta jatkuvasti. Asiakas tarvitsee toistuvasti vierellä oloa terveydentilasta tai itseään tai toisia vahingoittavan käyttäytymisen vuoksi. Myös oman tai toisen omaisuuden hajottamista voi esiintyä.

Alle kouluikäiset lapset kuuluvat aina vähintään palvelutasoon 3. Jos lapsen avun tarve on yli tason 3, lasketaan palvelulle yksilöllinen hinta (asumisen tuen väliaikainen lisätuki).

4.10 Alle 18-vuotiaiden tilapäinen asumisen tuki

Alle 18-vuotiaiden tilapäinen asumisen tuki tarkoittaa väliaikaisen asumispalvelun tarjoamista, mihin sisältyy palveluasunnon lisäksi tarvittava ohjaus, tuki ja apu. Alle 18-vuotiaiden tilapäinen asuminen ei ole pelkästään asumista, vaan tärkeä asiakkaan itsenäistymistä edistävä palvelu, jonka tarkoituksena on kehittää asiakkaan lapsuuden kodin ulkopuolella tarvittavia itsenäisen asumisen kykyjä.

Alle 18-vuotiaiden tilapäistä palveluasumista järjestetään esimerkiksi seuraavissa tilanteissa: omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikaisen hoidon järjestäminen, omaishoitajan tai läheisen jaksamisen tukeminen, asiakkaan kuntouttaminen tai toimintakyvyn edistäminen sekä erilaiset kriisitilanteet, kuten omaishoitajan äkillinen sairastuminen. Alle 18-vuotiaiden omaishoidon lakisääteisten vapaiden asiakkailta voi olla kehitysvamma, autismikirjon häiriö, eriasteisia kuulo-, näkö- tai liikuntavammoja tai muita sairauksia. Asiakkailta voi olla eri asteisia kognitiivisten taitojen ja kommunikaation puutteita. Asiakkailta voi olla käytössään sekä liikkumisen että kommunikoinnin apuvälineitä.

Palveluntuottajan henkilökunnalla tulee olla vammaisten lasten ja nuorten tuen, ohjauksen ja avun toteuttamisen edellyttämät työ- ja vuorovaikutustaidot. Lapset ja nuoret tarvitsevat tuen, ohjauksen ja avustamisen lisäksi hoitoa ja valvontaa osana turvallista asumisen tuen järjestämistä. Lapsille ja nuorille tulee mahdollistaa ikä- ja kehitystason mukainen mahdollisuus leikkiin, virikkeisiin ja ulkoiluun. Asiakkaiden fyysiset liikuntarajoitteet, mahdolliset aisti- ja aliherkkydet sekä muut vammat ja sairaudet tulee huomioida palvelun toteuttamisen suunnittelussa.

Alle 18-vuotiaiden asiakkaiden asumisen tuen palvelut tulee järjestää Valviran tai Aluehallintoviraston toimiluvan edellyttämällä tavalla asiakasryhmälle erikseen tarkoitetuissa tiloissa. Alaikäisten asiakkaiden palvelujen järjestämisessä tulee huolehtia, että heidän asuinympäristönsä vastaa heidän ikä- ja kehitystasoaan sekä muutenkin heidän ohjauksensa, tuen ja hoidon tarvettaan. Alaikäisten tilapäisen asumisen tuen palveluun sisältyy yhteydenpito ja yhteistyö asiakkaan huoltajien kanssa sekä tarvittaessa asiakkaan koulun tai oppilaitoksen kanssa mahdollisimman yhtenäisten ohjauskäytäntöjen varmistamiseksi.

Alle 18-vuotiaiden tilapäisen asumisen tuen järjestäminen edellyttää ympärivuorokautisen palveluasumisen asumisyksikköä, jossa henkilökunta on paikalla ympäri vuorokauden.

- Asiakas tarvitsee yksilökohtaista tukea, ohjausta, apua ja valvontaa päivittäisissä toiminnoissaan keskimäärin enintään 5-8 tuntia päivässä
- Asiakas kykenee toimimaan lyhyitä aikoja itsenäisesti, esimerkiksi itselle merkitykselliseen toimintaan keskittyessään, mutta tarvitsee säännöllisesti aikuisen yksilöllistä huomiota
- Ohjauksessa käytetään puhetta ja tarvittaessa puhetta tukevia kommunikaatiomenetelmiä, esimerkiksi tukiviittomia

Taso 2

- Asiakas tarvitsee yksilökohtaista tukea, ohjausta, apua ja valvontaa päivittäisissä toiminnoissa keskimäärin 8-12 tuntia päivässä. *Asiakas voi tarvita yöaikaista valvontaa, mutta ei pääsääntöisesti tarvitse yöaikaista apua, tukea tai hoitoa.*
- Asiakas kykenee toimimaan lyhyitä aikoja itsenäisesti, esimerkiksi itselle merkitykselliseen toimintaan keskittyessään, mutta tarvitsee lähes jatkuvaa aikuisen yksilöllistä huomiota
- Tuki voi sisältää fyysisen avustamisen, hoidon ja hoivan elementtejä
- Ohjauksessa käytetään puheen lisäksi puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä sekä eri tilanteiden yksilöllistä strukturointia ja ennakointia

Taso 3

- Asiakas tarvitsee yksilökohtaista tukea, ohjausta, apua ja valvontaa päivittäisissä toiminnoissa keskimäärin 12-16 tuntia päivässä. *Asiakas voi tarvita yöaikaista valvontaa apua, tukea tai hoitoa.*
- Tuki sisältää jatkuvan yksilöllisen tuen. Ohjauksen ja avustamisen lisäksi tuki voi sisältää fyysisen avustamisen, hoidon ja hoivan elementtejä sekä valvontaa, esimerkiksi epilepsian vuoksi.
- Ohjauksessa käytetään puheen lisäksi puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä sekä eri tilanteiden yksilöllistä strukturointia ja ennakointia.
- Asiakkaalla voi olla vaikea-asteisia lisävammoja tai -sairauksia, joista johtuen hän tarvitsee tavanomaista enemmän terveydentilan säännöllistä seurantaa, hoitoa ja avustamista

Taso 4

- Asiakas tarvitsee runsaasti yksilökohtaista tukea, ohjausta, apua ja valvontaa päivittäisissä toiminnoissa 16-24 tuntia vuorokaudessa ympärivuorokautisesti.
- Tuki sisältää jatkuvan yksilöllisen tuen. Ohjauksen ja avustamisen lisäksi tuki voi sisältää fyysisen avustamisen, hoidon ja hoivan elementtejä sekä valvontaa,

esimerkiksi epilepsian vuoksi. Avun tarvetta esiintyy säännöllisesti yöaikaan.

- Ohjauksessa käytetään puheen lisäksi puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä sekä eri tilanteiden yksilöllistä strukturointia ja ennakkointia.
- Asiakkaalla voi olla vaikea-asteisia lisävammoja tai -sairauksia, joista johtuen hän tarvitsee tavanomaista enemmän terveydentilan säännöllistä seurantaa, hoitoa ja avustamista. Avun tarvetta esiintyy säännöllisesti yöaikaan.

4.11 Asumisen tuen väliaikainen lisätuki

Mikäli asiakkaan palveluntarve poikkeaa huomattavasti edellä kuvatuista palveluista ja palvelutasoista, voi Tilaaaja erityisharkinnan mukaan päättää maksaa vuorokautisen lisäkorvauksen. Lisäkorvausta voidaan maksaa esimerkiksi silloin, kun asiakkaan avuntarve tilapäisesti ylittää palvelutason mukaisen keskimääräisen avuntarpeenvuorokaudessa tai asiakkaan palveluntarve on erityisen haastava. Määräaikainen lisätuki voi johtua esimerkiksi merkittävistä terveydentilan muutoksista sekä sellaisista tilanteista, jotka edellyttävät Palveluntuottajalta lisäresursointia (yli korkeimman tason). Lisätuen kestosta ja kustannuksista neuvotellaan Palveluntuottajan ja Tilaaajan kesken. Kustannuksen tulee perustua todellisiin kustannuksiin ja Palveluntuottajan on pyydettäessä pystyttävä erittelemään kustannuksen perusteet. Lisätukea maksetaan vain Tilaaajan suostumuksen perusteella.

4.12 Asumiskokeilu

Tilaajalla on oikeus, muttei velvollisuutta hankkia Palveluntuottajalta asumiskokeilua. Palveluntuottajalla on velvollisuus järjestää tätä pyydettyä. Asumiskokeilun tavoitteena on selvittää asiakkaan päivittäiseen toimintaan sekä elämänhallintaan liittyvä toimintakyky ja palvelujen tarve. Kokeilujaksoa voidaan käyttää esimerkiksi arvioitaessa itsenäistyvien nuorten tai laitoshoidosta siirtyvien kehitysvammaisten henkilöiden palveluntarvetta. Erona määräaikaiseen palveluasumiseen asumiskokeilussa on se, että asumiskokeilun tavoitteena on arvioida asiakkaan palvelutarvetta ja hoitoisuutta.

Jakson tavoitteet ja kesto määritellään asiakaskohtaisesti yhdessä asiakkaan, Tilaaajan ja Palveluntuottajan kesken. Asumiskokeilujakson pituus vaihtelee kahdesta viikosta kolmeen kuukauteen. Asumiskokeilun aikana arvioidaan moniammatillisesti asiakkaan avuntarvetta liittyen esimerkiksi päivittäisiin toimiin ja elämänhallintaan, sekä tehdään tarvittavia arvioita esimerkiksi apuvälineisiin liittyen. Palveluntuottajan tulee laatia asumiskokeilun jälkeen yhteenveto asiakkaan palvelutarpeista ja tarkoituksenmukaisesta asumismuodosta. Asumiskokeilu päättyy asiakkaan, Palveluntuottajan ja Tilaaajan edustajien yhteiseen palaveriin, jossa käydään läpi Palveluntuottajan tekemä arvio ja yhteenveto. Asumiskokeilussa asiakkaan henkilökohtaiseen käyttöön varatun tilan tulee täyttää vähintään palveluyksikön ssa tulee olla peruskalustus sisältäen vähintään sängyn, pöydän, tuolin ja television. Asumiskokeilussa Palveluntuottaja veloittaa asunnon vuokran suoraan

asiakkaalta.

Asumiskokeilun hinnoittelusta sovitaan tapauskohtaisesti Tilaaajan ja Palveluntuottajan kesken. Asumispalvelun käyttäminen ei sido Tilaaajaa hankkimaan asumiskokeilussa olleen asiakkaan tarvitsemat palvelut asumiskokeilun toteuttaneelta Palveluntuottajalta.

5. Henkilöstön koulutus ja osaaminen

5.1 Hoito- ja ohjaustyöhön osallistuva henkilöstö

Palveluasumisen ja ympärivuorokautisen palveluasumisen asumisyksikössä työskentelevän henkilöstön kelpoisuusehdot määräytyvät sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (272/2005) tai terveydenhuollon ammattihenkilöstä (559/1994) säädettyjen lakien mukaan. Sijaisilla tulee olla riittävä sosiaali- ja terveystieteiden koulutus.

Palveluntuottajan käyttämällä hoito- ja ohjaustyötä tekevällä henkilökunnalla tulee olla vähintään sosiaali- tai terveystieteiden perustutkinto ja sen lisäksi kokemusta vammaisten henkilöiden kanssa työskentelystä. Lisäksi ohjaus- ja hoitotyöhön osallistuvan työntekijän tulee olla Valviran rekisteröimä ammattihenkilö sekä hänellä on oltava riittävä lääkehoidon osaaminen ja lääkeluvat STM:n Turvallinen lääkehoito-oppaan mukaisesti. Henkilöstöllä tulee olla tartuntalain 48 §:n mukaiset, voimassa olevat rokotukset. Palveluntuottaja vastaa rokotuksista ja niiden kustannuksista. Palveluntuottaja vastaa myös henkilökunnan koulutusvaatimusten ja muiden vaadittujen pätevyyksien täyttymisestä, niiden ylläpidosta ja valvonnasta mukaan lukien ammattihenkilöiden tietojen tarkastaminen Valviran ylläpitämistä Terhikki- ja Suosikki-rekistereistä.

Palveluntuottajan vastuuhenkilö tarkastaa lasten ja nuorten kanssa työskentelevien työntekijöiden rikostaustan asianmukaisella rikosrekisteriotteella (Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 504/2002). Halutessaan Tilaaajan edustaja voi pyytää nähtäväksi tiedot Palveluntuottajan työntekijöiden rikosrekisteriotteiden tarkastuksista.

Henkilöstön tulee kunnioittaa asiakasta sekä olla luotettavaa ja palveluhenkistä. Henkilöstön vuorovaikutustaitojen tulee olla hyvät ja heillä tulee olla osaamista puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiomenetelmien ja kommunikaation apuvälineiden käyttämisessä. Heidät on perehdytetty sekä fyysiseen avustamiseen että apuvälineiden käyttöön asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden edellyttämällä tavalla.

Henkilöstöllä tulee olla osaamista erilaisten ohjausmenetelmien käyttämisestä (esimerkiksi sosiaaliset tarinat, toiminnan strukturointi) ja osaamista sekä menetelmiä myös haastavan käyttäytymisen ennakointiin ja ohjaamiseen (esimerkiksi AVEKKI-toimintatapamalli).

Toiminnassa kunnioitetaan asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja henkilöstö käyttää työssään tuetun päätöksenteon menetelmiä. Henkilöstöllä tulee olla valmiuksia puhetta tukevien- ja korvaavien menetelmien käyttöönottamiseen.

Palveluntuottajalla tulee olla suunnitelma henkilöstön saamisesta poikkeavia tilanteita

varten (kuten loma-ajat, äkilliset sairauslomat), jotta häiriötön toiminta ja asiakasturvallisuus voidaan varmistaa. Palveluntuottajalla on palveluistaan toimitustakuu. Lyhyet sijaisjärjestelyt ja tukipalvelut voidaan järjestää esimerkiksi myös alihankintana. Palveluntuottajalla on velvollisuus ilmoittaa ja hyväksyttää kaikki käyttämänsä alihankkijat Tilaaajalla.

Asumisen tuen palveluiden luonteen ja asiakkaiden erityisen tuen tarpeiden vuoksi Palveluntuottajan henkilöstöllä tulee olla hyvä suomen kielen taito. Osoitukseksi riittävästä suomen kielen taidosta katsotaan:

- suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtionhallinnossa annetun valtioneuvoston asetuksen (481/2003) 15 tai 16 §:ssä mainitun ehdon täyttyminen suomen kielen osalta; tai
- julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain (424/2003) mukaisen valtionhallinnon kielitutkinnon suorittaminen suomen kielessä vähintään taitotasolla hyvä niin suullisen, kirjallisen kuin ymmärtämisen taidon osalta; tai
- yleisistä kielitutkinnoista annetun lain (964/2004) mukaisen yleisen kielitutkinnon suorittaminen suomen kielessä vähintään taitotasolla 4 niin puheen ymmärtämisen, puhumisen, tekstin ymmärtämisen kuin kirjoittamisen osalta; tai
- edellä mainittua valtionhallinnon kielitutkintoa tai yleistä kielitutkintoa vastaavan, aiemmin voimassa olleen lainsäädännön mukaisen tutkinnon suorittaminen vähintään edellä mainittuja taitotasoja vastaavalla taitotasolla.

Tilaaaja ei vastaa niistä kustannuksista, jotka aiheutuvat riittävän suomen kielen taidon osoittamiseksi suoritettavista tutkinnoista. Jos Palveluntuottajan käyttämän henkilökunnan kielitaitoa ei voida osoittaa yksiselitteisesti, Tilaaaja voi vaatia Palveluntuottajan henkilökuntaa suorittamaan kielikokeen, jonka kustannuksista vastaa Palveluntuottaja.

Henkilöstön koulutus, osaaminen, vastuut ja valtuudet on määritelty kirjallisesti, esimerkiksi omavalvontasuunnitelmassa. Pyydettyessä Palveluntuottajan tulee antaa Tilaajalle selvitys käyttämästään henkilöstöstä.

5.2 Vastuuhenkilö

Toimintayksiköllä tulee olla vastuuhenkilö, joka vastaa siitä, että toimintayksikössä toteutettavat palvelut täyttävät niille asetetut vaatimukset. Vastuuhenkilöllä tulee olla:

- 1) vähintään ammattikorkeakoulutasoinen sosiaali- tai terveydenhuollon tutkinto tai siirtymäsäännösten perusteella aikaisempi, vähintään opistotasoinen tutkinto,
- 2) riittävä alan tuntemus eli vähintään yhden vuoden työkokemus vammaisten palveluista ja
- 3) vähintään kahden (2) vuoden työkokemus sosiaali- tai terveydenhuollon alan esimiestehtävistä.
- 4) vastuuhenkilön tulee olla JulkiSuosikkiin tai JulkiTerhikkiin rekisteröity ammattihenkilö

Kommentoimut [VM1]: Vastuuhenkilön yksikköön hyväksyy AVI - onko tämä kappale kuinka tarpeellinen olla kovin tarkasti?

Kommentoimut [PN2R1]: Palvelusetelissä näyttäisi olevan tällä tasolla

5.3 Henkilöstön määrä

Henkilöstön määrän tulee vastata asiakkaiden toimintakykyä ja palvelutarpeita. Yksityisiä sosiaalihuollon palveluja annettaessa toimintayksikössä tulee olla lupaviranomaisten lupaehtojen mukaisesti toiminnan edellyttämä henkilöstö. Tuetun asumisen henkilömitoitus on vähintään 0,1 ja palveluasumisen henkilöstömitoitus vähintään 0,4. Palveluasumisessa ja tehostetussa palveluasumisessa tulee hoito- ja ohjaustyötä tekevän henkilöstön lisäksi olla avustavaa henkilöstöä. Hoitotyöhön osallistuvalla hoitohenkilökunnalla tulee olla ajantasaiset lääkeluvat ja suoritettut ensiapukoulutukset.

Tehostetun palveluasumisen hoito- ja ohjaustyötä tekevän henkilökunnan henkilöstömitoituksen tulee olla Länsi- ja Sisä-Suomen Aluehallintoviraston tai Valviran toimiluvan mukainen. Palvelujen vastuuhenkilö lasketaan hoitohenkilöstön mitoitukseen sillä osuudella, jolla hän osallistuu varsinaisen hoito- ja ohjaustyön tekemiseen, joka voi kuitenkin olla enintään 50 % vastuuhenkilön säännöllisestä työajasta. Toimiluvan mukaista henkilömitoitusta ei saa alittaa missään tilanteessa.

Avustavan henkilökunnan mitoituksen tulee olla vähintään 0,1 (esimerkiksi ateria- ja siivouspalvelusta vastaava henkilöstö). Avustavalla henkilöstöllä tulee olla alan pätevyysvaatimukset täyttävä koulutus (tehtävien edellyttämä koulutus ja luvat, kuten hygieniapassi yms.). Avustavaa työtä tekevää henkilöstöä ei lasketa mukaan hoitohenkilökunnan henkilöstömitoitukseen.

Mahdolliset lainsäädännöstä johtuvat muutokset huomioidaan henkilöstön mitoituksessa ja koulutusvaatimuksissa sopimuskauden aikana.

6. Palvelun toteuttaminen

6.1 Tuki, ohjaus ja avustaminen

Palveluntuottajan henkilökunta toteuttaa asiakkaan asumisen tuen palvelua vammaispalvelun palvelusuunnitelman ja palveluntuottajan laatiman asumisen toteuttamissuunnitelman mukaisesti. Asiakkaan tuki, ohjaus ja avustaminen kuuluvat Tilaaajalta laskutettavaan palvelun ja palvelutason mukaiseen palvelumaksuun. Asumisen tuen palvelua tulee olla saatavilla asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Palveluntuottajan tulee reagoida myös asiakkaiden äkillisiin palveluntarpeisiin.

Palveluntuottaja sitoutuu tuottamaan laadullisesti hyvää sosiaalihoitoa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain mukaisesti. Asiakkaalle annettavan palvelun tulee olla suunnitelmallista ja tavoitteellista. Asiakkaan olemassa olevia voimavaroja on tuettava ja palvelun on oltava yksilöllisiin tarpeisiin perustuvaa.

Palveluntuottajan on huomioitava asiakkaan toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet. Asiakasta on aina kuultava kaikissa häntä koskevissa asioissa. Palveluntuottajan on palvelua toteuttaessaan taattava asiakkaalle todellinen mahdollisuus päättää itseään

koskevista asioista ja tehdä omat valintansa. Asiakasta on avustettava häntä itseään koskevilla, jokapäiväisissä, arkisissa päätöksentekotilanteissa.

Asiakkaat käyttävät puheen ohella mahdollisesti myös puhetta tukevia ja puhetta korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten viittomia tai kuvasymboleja. Palveluun sisältyy asiakaskohtaisten kommunikaatiomenetelmien käyttäminen vuorovaikutustilanteissa asiakkaan kanssa. Palveluntuottajan velvollisuutena on kouluttaa henkilökunta siten, että heillä on asiakkaiden tarpeisiin nähden riittävä kommunikaatio-osaaminen.

Palvelun toteuttamiseen kuuluu aktiivinen asiakkaan terveydentilan havainnointi ja seuranta, tarvittavasta jatkuvasta lääkehoidosta huolehtiminen (esimerkiksi lääkkeiden hankkiminen, reseptien uusiminen ja lääkkeenjakso), sekä tarvittavan tiedon välittäminen terveydenhuollon viranomaisille asiakkaan suostumuksella, esimerkiksi seurantatietojen antaminen lääkärikäynnillä terveydentilan muutoksista. Turvallisen lääkehoidon toteuttaminen edellyttää, että Palveluntuottajan henkilöstö, jolla on riittävä lääkeosaaminen ja -luvut, vastaa lääkehoidon kokonaisuudesta. Hoitovastuu asiakkaan terveyden- ja sairaanhoidosta on perusterveydenhuollon tai erikoissairaanhoidon palveluilla.

Palveluntuottaja huolehtii, että asiakkaan etuudet (esimerkiksi Kelan hoitotuki ja asumistuki) ovat ajan tasalla ja antaa tarvittaessa riittävän ohjauksen etuuksien hakemiseen asiakkaalle ja/tai hänen asioidenhoitajalleen. Asiakas itse, hänen valtuuttamansa henkilö tai edunvalvoja vastaa asiakkaiden raha-asioiden hoidosta. Palveluntuottaja avustaa tarvittaessa asiakasta raha-asioiden hoidossa ja henkilökohtaisten hankintojen tekemisessä. Asiakasta tuetaan käteisvarojen käyttämisessä (tuettu asuminen). Käteisvaroja säilytetään asianmukaisesti (yhteisöllinen asuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen) lukituissa tiloissa, ja käteisvarojen käytöstä pidetään kirjanpitoa. Käteisvarojen säilyttämisestä ja käsittelystä tulee olla erillinen, kirjallinen ohje. Edellä kuvatun tuen, ohjauksen ja avustamisen toteuttaminen kuuluvat asumisen tuen palvelun sisältöön ja Tilaaajalta perittävään palvelukohtaiseen palvelumaksuun asiakkaalle myönnetyn päätöksen ja palvelutason mukaan.

Palveluntuottajan edellytetään osallistuvan erilaisiin yhteistyöpalavereihin ilman erilliskorvausta. Palveluntuottajalta edellytetään hyvää yhteistyötä ja sopimuskumppanuutta perustuen kehittävään, laadukkaaseen ja asiakaslähtöiseen ajattelutapaan.

Palveluntuottajalla on velvollisuus ilmoittaa Tilaaajalle, mikäli asiakkaan palveluntarpeessa tapahtuu muutoksia. Tilaaaja neuvottelee Palveluntuottajan kanssa asiakkaan palvelutason muuttamisesta. Palvelutasoa ei voi muuttaa ilman Tilaaajan hyväksyntää.

6.2. Tiedottaminen asiakkaille

Palveluntuottaja tiedottaa asiakkaille ja heidän omaisilleen yleisistä asioista, järjestämistään tapahtumista ja toiminnastaan.

6.4. Asiakasturvallisuus

Kaikki hoito- ja ohjaustyöhön osallistuvat työntekijät ovat käyneet ensiapukurssin ja tarpeelliset kertauskoulutukset. Heidän ensiapunsa antamiseen liittyvät valmiutensa ja osaamisensa vastaavat asiakaskunnassa esiintyvää tarvetta.

Palvelun turvallisessa tuottamisessa on huomioitava asiakkaiden turvallisuuteen, tilojen ja välineiden turvallisuuteen sekä henkilökunnan toimintaan liittyvät riskit sekä asiakasturvallisuuden jatkuva kehittäminen. Palveluntuottajan tulee noudattaa Keski-Suomen hyvinvointialueen potilas- ja asiakasturvallisuussuunnitelman ohjeita.

Asiakaskohtaiseen asumispalvelun toteuttamissuunnitelmaan kirjataan keinot, joilla turvataan turvallisuus ja avun saaminen asiakkaille, jotka eivät pysty itse pyytämään apua edes teknistä apuvälinettä käyttämällä.

Asukasturvallisuuden varmistamiseksi Palveluntuottajalla tulee olla toimivat raportointikäytännöt siten, että työvuoroon saapuvat työntekijät saavat asiakasturvallisuuden näkökulmasta riittävät oikeat tiedot.

Palveluntuottajalla tulee olla kirjalliset ohjeet menettelytavoista seuraavissa tilanteissa:

- asiakkaan turvallisuuden varmistaminen
- puuttuminen asiakkaan kaltoinkohteluun
- toimiminen erityis- ja poikkeustilanteissa (esim. evakuointi, ensiapu, väkivalta tai kadonneen asiakkaan etsintä) sekä kuolemantapauksen kohdatessa

Palvelua tuottava henkilökunta harjoittelee erityistilanteissa toimimista säännöllisesti vähintään kerran vuodessa. Riskikartoitukset tulee tehdä säännöllisesti ja harjoitukset ja korvaavat toimenpiteet dokumentoidaan.

6.5. Tilojen, välineiden ja laitteiden turvallisuus

Palveluntuottajan on huolehdittava tilojen, laitteiden ja koneiden ylläpidosta ja huollosta asianmukaisesti. Palveluntuottajan on huolehdittava myös asiakkaiden henkilökohtaisessa käytössä olevien apuvälineiden oikeanlaisesta käytöstä, ylläpidosta, kuten säännöllisestä puhdistuksesta tai ilmatäytteisten renkaiden riittävästä ilmamäärästä, ja huoltamisesta sekä yhteydenpidosta apuvälineen lainanneeseen tahoon on huolehdittava. Tarvittavan tiedon siirtyminen työntekijältä toiselle on varmistettava.

Terveystieteiden laitteen osalta yksikössä on käytössä seurantajärjestelmä, jolla ylläpidetään yksikön laiterakisteriä lain edellyttämällä tavalla. Yksikössä on oltava nimettyä laitevastaavaa. Toimintayksiköiden tulee huolehtia, että työntekijät osaavat tehdä laitevastaavien opastuksella ja ohjeistamana yksikön käytössä olevista laitteista ja tarvikkeista vaaratilanneilmoitukset Fimeaan sekä tarvittavat huolto- ja korjauspyynnöt laitekohtaisesti oikeaan paikkaan. Käytännöt kuvataan myös yksikön omavalvontasuunnitelmaan.

Palveluntuottaja vastaa siitä, että henkilöstöllä on riittävä osaaminen liittyen terveydenhuollon laitteiden ja yksilöllisten apuvälineiden käyttämiseen, turvallisen lääkehoidon toteuttamiseen sekä tiloihin liittyvään talotekniikkaan.

Palveluntuottaja pitää palvelun toteuttamiseen liittyvät piha-alueet turvallisina ja kulkureitit

esteettöminä. Palvelun toteuttamiseen liittyvissä tiloissa voidaan käyttää erilaisia teknisiä ratkaisuja turvallisuuden parantamiseen liittyen. Kameravalvontaa voidaan käyttää ainoastaan ulkoisen uhan perusteella siten, että kamerat eivät kuvaa asukkaiden yksityisessä tai yhteisessä käytössä olevia tiloja. Palveluntuottajan tulee tiedottaa Tilaajaa, mikäli kameravalvontaa suunnitellaan. Tilaaja ei vastaa valvonnasta aiheutuneista kuluista. Kameravalvonnassa on noudatettava riittäviä tietoturvaohjeita.

Palvelun toteuttamiseen liittyviin tiloihin tulee olla tehtynä pelastusviranomaisten hyväksymä palo- ja pelastussuunnitelma. Palvelua toteuttava henkilökunta harjoittelee suunnitelman toimivuutta käytännössä ja paloturvallisuuskoulutusta järjestetään säännöllisesti. Palvelun toteuttamiseen liittyviin tiloihin on tehty pelastustoimen lainsäädäntöön perustuva turvallisuussuunnitelma, jossa on kartoitettu sisäiset ja ulkoiset uhkat. Palveluntuottaja ilmoittaa Tilaajalle tapahtuneet palohälytykset ja muut poikkeustilanteet, sekä niistä aiheutuneet seuraamukset.

Palveluntuottajalla on kiinteistöä ja irtaimistoa sekä omaa toimintaansa koskeva kattava ja voimassa oleva vakuutus. Palveluntuottajalla on vastuuvakuutus henkilö- ja esinevahinkojen varalta. Palveluntuottajia suositellaan ohjeistamaan asiakkaita ottamaan kotivakuutuksen.

6.6 Tukipalveluiden järjestäminen

Palveluntuottaja vastaa tukipalveluiden järjestämisestä. Palveluntuottajan tulee järjestää vähintään alla luetellut tukipalvelut.

6.6.1 Ateriapalvelu

Palveluntuottaja mahdollistaa päivittäisen ruokailun järjestämällä vähintään aamupalan, lounaan, päiväkahvin tai välipalan, päivällisen ja iltapalan. Yöpaaston pituus ei saa ylittää 11 tuntia.

Asiakkailla on mahdollisuus erityisruokavalioihin esimerkiksi allergian (esim. laktoosi-intoleranssi, keliakia), diabeteksen tai kihdin vuoksi sekä myös uskonnollisista tai vakaumusellisista syistä. Myös erityisruokavaliot ovat monipuoliset ja ravitsemuksellisesti riittävät.

Suunnittelussa huomioidaan arki- ja juhlapyhät sekä niihin liittyvä ruokaperinne. Ruokalistat ovat asiakkaiden nähtävissä. Aterioiden suunnittelussa varmistetaan asiakkaan riittävä ravinnonsaanti sekä ravinnon monipuolisuus ja terveellisyys. Aterioiden valmistamisesta ja jakelusta vastaavilla on suoritettuna hygieniapassit.

Asiakkailla tulee olla mahdollisuus ruokailla yhteisissä ruokailutiloissa tai omassa asunnossa omien toiveidensa mukaisesti. Asiakkaiden tulee saada tarvitsemansa apu ruokailutilanteessa.

Hoivaa tarvitsevien asiakkaiden ravitsemustilaa tulee seurata säännöllisesti.

Asiakkaalla on oikeus valmistaa asunnossaan ruoka tai välipalat itse avustettuna. Ruoan valmistukseen asiakas saa tarvitsemansa avun ja tuen henkilökunnalta

asiakassuunnitelman mukaisesti.

6.6.2 Siivouspalvelu

Palveluntuottaja on tehnyt palvelua tuottavaan yksikköön siivoussuunnitelman. Palveluntuottaja huolehtii tarpeenmukaisen ja riittävän viikkosiivouksen toteuttamisesta asiakkaiden asunnoissa, sekä huolehtii mahdollisten yhteisessä käytössä olevien tilojen puhtaanapidosta siivoussuunnitelman mukaisesti. Palveluntuottaja ei voi laskuttaa yhteisten tilojen siivouksesta asiakkaita eikä Tilaajaa.

Asiakkaalla tulee olla mahdollisuus saada yksilöllistä apua viikoittain oman asuntonsa ylläpitosiivoukseen laaditun toteuttamissuunnitelman mukaisesti. Ylläpitosiivous sisältää lattioiden ja mattojen imuroinnin, lattioiden kosteapyyhinnän, vapaiden pöytäpintojen pyyhinnän, tiskipöydän siistimisen sekä wc-tilojen tai wc-pesutilojen perusteellisen puhdistuksen.

Ylläpitosiivouksen lisäksi asunnoissa suoritetaan Palveluntuottajan toimesta vuosittain perussiivous, joka sisältää muun muassa mahdollisen jääkaapin sulatuksen ja puhdistuksen, ikkunoiden pesun sekä muita vastaavia asiakkaan kanssa yhteisesti sovittuja asioita. Vuosittaisen perussiivouksen toteuttamisesta ei voida laskuttaa asiakasta tai Tilaajaa.

6.6.3 Pyykki- ja vaatehuolto

Pyykinpesuun ja vaatehuoltoon asiakas saa tarvitsemansa avun ja tuen henkilökunnalta palvelun toteuttamissuunnitelman mukaisesti. Vaatehuolto sisältää vaatteiden säilyttämisen ja puhtaanapidon. Palvelun toteuttamistiloissa tulee olla mahdollisuus pyykinpesuun ja kuivatukseen. Asiakkaan käyttäessä yhteisessä käytössä olevaa pyykkikonetta hänellä tulee olla mahdollisuus käyttää omalla kustannuksellaan hankkimiaan pesuaineita.

6.6.4 Jätehuolto

Palveluntuottaja on laatinut palvelua tuottavaan yksikköön kirjallisen ympäristösuunnitelman, jossa on ohjeistettu jätteiden lajittelu ja ongelmajätteiden asianmukainen käsittely sekä jätteiden keräykseen toimittaminen. Palveluntuottaja noudattaa ympäristösuunnitelmassa sijaintikunnan jätehuoltomääräyksiä.

7. Palvelun lisälaatu

Tämä kappale tuleeikin, mikäli päädytään, että yksikön oma imo-työryhmä on palvelun lisälaatu (kts. Kappale 11.1)

Palvelukuvauksessa on määritelty palvelun tuottamiselle asetetut vähimmäisvaatimukset. Palveluntuottajan tulee sitoutua noudattamaan palvelukuvauksessa mainittuja vähimmäisvaatimuksia kaikilta osin. Tässä luvussa on määritelty vähimmäisvaatimuksen ylittävä lisälaatu, mihin Palveluntuottaja on voinut sitoutua tarjouksessaan.

Mikäli palveluntuottaja rikkoo antamaansa laatulupausta, on Palveluntuottaja velvollinen rikkomuksesta hankintasopimuksen X luvussa määritellyn sanktion.

7.1 Lääketieteen ja psykologian lisäasiantuntemus IMO-arvioinneissa

Laissa kehitysvammaisten erityishuollosta (9§) määritellään vaativan moniammatillisen tuen yksiköiksi (tässä palvelukuvauksessa sosiaalihuoltolain 21 c:ssä tarkoitetut ympärivuorokautisen tuen yksiköt), joilla on käytettävissään riittävä lääketieteen, psykologian ja sosiaalityön asiantuntemus vaativan moniammatillisen tuen toteuttamista ja seurantaa varten. Kehitysvammalain 42a §:n mukaan erityishuollossa olevan henkilön asiakassuunnitelmaan on kirjattava toimenpiteet, joilla tuetaan ja edistetään henkilön itsenäistä suoriutumista ja itsemääräämisoikeuden toteutumista (IMO-suunnitelma). Sen lisäksi, mitä sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annetussa laissa (254/2015) 3 luvussa säädetään, asiakassuunnitelman tulee sisältää tiedot:

- toimenpiteistä henkilön itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi ja edistämiseksi sekä itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi;
- kohtuullisista mukautuksista henkilön täysimääräisen osallistumisen ja osallisuuden turvaamiseksi;
- henkilön käyttämistä kommunikaatiomenetelmistä;
- keinoista, joilla henkilön erityishuolto toteutetaan ensisijaisesti ilman rajoitustoimenpiteitä;
- rajoitustoimenpiteistä, joilta henkilön erityishuollossa arvioidaan jouduttavan käyttämään

Henkilökunnan tulee olla perehdytetty ja ohjeistettu työmenetelmiin ja keinoihin, joiden avulla tuetaan ja edistetään asiakkaan itsenäistä suoriutumista ja itsemääräämisoikeuden toteutumista (kappale 11.1). Rajoitustoimenpiteitä voivat käyttää vain sosiaali- ja terveydenhuollon rekisteröidyt ammattihenkilöt saatuaan riittävän koulutuksen rajoitustoimenpiteiden käyttämiseen (esimerkiksi AVEKKI-koulutus). Lisäksi yksikössä tulee aktiivisesti edistää rajoitustoimenpiteille vaihtoehtoisten ja kuntouttavien toimintatapojen käyttöönottoa. *Palveluntuottajalla voi olla käytettävissään lääketieteen ja psykologian asiantuntijoita, jotka ovat tukena edellä kuvatun IMO-suunnitelman (Suunnitelma itsenäisen suoriutumisen ja itsemääräämisoikeuden tukemisesta) toteuttamisessa, seurannassa ja arvioinnissa käytännön arjessa.* Edellytyksenä rajoitustoimenpiteiden käyttämiselle kuitenkin on, että ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköllä on käytettävissään riittävä lääketieteen, psykologian ja sosiaalityön asiantuntemus vaativan hoidon ja huolenpidon toteuttamista ja seurantaa varten. Tilaa vastaa tämän Keski-Suomen hyvinvointialueen palveluksessa työskentelevän moniammatillisen asiantuntijatyöryhmän asiantuntemuksen hankkimisesta asumisyksikköön.

- Kommentoinut [VM3]:** Kuulostaa hyvältä!
- Kommentoinut [SM4R3]:** miten tämä lisälaatu otetaan huomioon palveluntuottajan valinnassa?
- Kommentoinut [VM5R3]:** jos ei tule paremmuusjärjestystä se kyllä kadottaa merkityksensä?
- Kommentoinut [PN6R3]:** nähdäkseni jos tämä otetaan käyttöön, niin sillä tulisi saada jotakin etua / lisäpisteitä kilpailutuksessa

- Kommentoinut [SM7]:** tämä on vähimmäisvaatimus, koska on lakisääteinen
- Kommentoinut [PN8R7]:** Hei, tässä kohdin ei puhuta lakisääteistä työryhmästä, vaan palveluntuottajan hankkimasta lisätuesta
- Kommentoinut [PN9R7]:** Hyvinvointialue vastaa Valviran näkemyksen mukaan moniammatillisen asiantuntijatyöryhmän hankkimisesta, joka tekee viralliset arviot
- Kommentoinut [PN10]:** Päivitys 22.6: alku viittaa uuteen lakiin

- Kommentoinut [PN11]:** päivitys 20.6: tässä luonnos palvelun lisälaadusta Elinalle ja Marille

11. Palveluntuottajalta edellytetyt ilmoitukset, luvat ja selvitykset sekä noudatettava lainsäädäntö

Ennen toiminnan aloittamista Palveluntuottajan on tullut tehdä ilmoitus aluehallintovirastolle yksityisen sosiaalipalvelun tuottamisesta tuetun asumisen ja palveluasumisen osalta. Tehostetun palveluasumisen osalta Palveluntuottajalla tulee olla Aluehallintoviraston tai Valviran myöntämä lupa.

Omaevalvontasuunnitelma

Varsinaisten valvontaviranomaiselle tehdyn ilmoituksen tai valvontaviranomaisen myöntämän luvan lisäksi Palveluntuottajalta edellytetään sosiaalihuoltolain 47 §:n mukaista omaevalvontasuunnitelmaa.

Omaevalvontasuunnitelma on julkinen asiakirja, joka tulee olla nähtävillä yksikössä esimerkiksi ilmoitustaululla ja verkkosivuilla. Yksikön tulee tarkistaa suunnitelma vuosittain ja päivittää se aina tarvittaessa. Omaevalvontasuunnitelman laatimiseen ja sen toteutumisen seurantaan osallistuvat esihenkilöt ja henkilökunta. Suunnitelmaa hyödynnetään perehdytettäessä uusia työntekijöitä. Siihen määritellään tavoitteita ja palvelulupauksia. Omaevalvontasuunnitelmat on arkistoitava 7 vuoden ajan hyväksymispäivästä lähtien.

Palveluntuottajien on kuvattava omaevalvontasuunnitelmassaan konkreettisesti, miten havaitut epäkohdat korjataan. Palvelujen saatavuudessa, jatkuvuudessa, turvallisuudessa ja laadussa sekä asiakkaiden yhdenvertaisuudessa havaittujen puutteiden korjaamisesta vastaa palveluntuottaja. Asiakas- ja potilasturvallisuuden tilaa seurataan säännöllisesti esimerkiksi vaara- ja haattatapahtuma- sekä poikkeamailmoitusten kautta. Palveluntuottajan on kuvattava omaevalvontasuunnitelmassa ilmoitusten kerääminen ja analysointi sekä raportointi hyvinvointialueelle.

Omaevalvontasuunnitelma suositellaan tehtäväksi käyttäen Valviran pohjaa, mihin täytetään Palveluntuottajaa koskevat tiedot. Omaevalvontasuunnitelman liitteenä tulee olla seuraavat asiakirjat:

- henkilöstöluettelo, jossa näkyy työntekijöiden koulutus, lääkeluvat ja ensiapukoulutus
- hygieniaohe
- dokumentoitu tapa asiakaspalautteen keräämisestä
- koulutussuunnitelma
- lääkehoitosuunnitelma, joka on laadittu sosiaali- ja terveysministeriön Turvallinen lääkehoito -oppaan mukaisesti ja sisältää myös ohjeen lääkepoikkeamien dokumentoinnista, seurannasta ja toimenpiteistä. Lääkehoitosuunnitelman tulee olla lääkärin hyväksymä ja allekirjoittama.
- pelastusviranomaisen hyväksymä palo- ja pelastussuunnitelma tai turvallisuusselvitykseen pohjautuva turvallisuussuunnitelma

- siivoussuunnitelma
- terveydenhuollon laiterekisteri
- tietosuojasuunnitelma sekä selvitys henkilötietojen käsittelystä
- tilaluettelo ja suunnitelma tilojen käytöstä
- toimintaohjeet erityistilanteisiin
- valmiussuunnitelma, joka sisältää suunnitelmat ja prosessit poikkeustilanteidenvaralta
- ympäristösuunnitelma.

Palveluntuottaja toimittaa päivitetyn omavalvontasuunnitelman Tilaaajalle vuosittain maaliskuun loppuun mennessä.

Mikäli Palveluntuottajan luissa, tiloissa, henkilökunnassa tai selvityksissä tapahtuu merkittäviä muutoksia, Palveluntuottajalla on velvollisuus ilmoittaa siitä Tilaaajalle vähintään 6 kuukautta ennen muutosten toteuttamista. Muutosten tulee täyttää vähintään sopimuksen ja sen liitteiden vaatimukset.

11.1 Rajoitustoimenpiteet

Kehitysvammalain 42 §:n mukaisia rajoitustoimenpiteitä voidaan käyttää ympärivuorokautisessa palveluasumisessa silloin, kun laissa mainitut rajoitustoimenpiteiden käytön yleiset ja tilannekohtaiset edellytykset täyttyvät. Rajoitustoimenpiteiden käyttö tulee tapahtua kehitysvammalain 42 §:n mukaisesti siten, ettei asiakkaan ihmisarvoa loukata sekä siten, että hänen vakaumustaan ja hänen yksityisyyttään kunnioitetaan. Rajoitustoimenpiteen käyttämisestä täytyy tehdä asiakastietojärjestelmään asianmukainen kirjaaminen, selvitys ja tiedoksianto.

Henkilökunnan tulee olla perehdytetty ja ohjeistettu työmenetelmiin ja keinoihin, joiden avulla tuetaan ja edistetään asiakkaan itsenäistä suoriutumista ja itsemääräämisoikeuden toteutumista. Rajoitustoimenpiteitä voivat käyttää vain sosiaali- ja terveydenhuollon rekisteröidyt ammattihenkilöt saatuaan riittävän koulutuksen rajoitustoimenpiteiden käyttämiseen (esimerkiksi AVEKKI-koulutus). Lisäksi yksikössä tulee aktiivisesti edistää rajoitustoimenpiteille vaihtoehtojen ja kuntouttavien toimintatapojen käyttöönottoa.

Edellytyksenä rajoitustoimenpiteiden käyttämiselle on, että ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköllä on käytettävissään riittävä lääketieteen, psykologian ja sosiaalityön asiantuntemus vaativan hoidon ja huolenpidon toteuttamista ja seurantaa varten. Rajoitustoimenpiteiden käyttämistä arvioidaan kehitysvammalain edellyttämällä tavalla.

Tilaaaja vastaa moniammatillisen asiantuntijatyöryhmän asiantuntemuksen hankkimisesta asumisyksikköön. Asiantuntijatyöryhmän asiantuntemus on asumisyksikön käytettävissä ja se jalkautuu yksikköön säännöllisin väliajoin. Asiantuntijatyöryhmä ottaa kantaa

rajoitustoimenpiteiden käyttämiseen. Palveluasumisen yksiköllä voi olla käytössään myös omaa lääkärin ja psykologin asiantuntemusta, ja tätä asiantuntemusta Tilaaja voi hyödyntää omassa arviossaan (kohta 7).

Palveluntuottaja ei voi toiminnassaan käyttää asiakkaan toimintaa rajoittavia käytänteitä millään muulla perusteella, ellei muualla lainsäädännössä toisin säädetä (esimerkiksi valmiuslaki, tartuntatautilaki). Kehitysvammalain mukaisia rajoitustoimenpiteitä voidaan käyttää vain, mikäli kaikki lakiin määritellyt edellytykset täyttyvät.

11.2 Lakisäädökset

Palveluntuottajan järjestämässä asumisen tuen palvelussa tulee noudattaa voimassa olevaa sosiaali- ja terveydenhuollon ja muuta lainsäädäntöä sekä Valviran vammaisten palveluista antamaa valvontaohjelmaa. Palveluntuottajan tulee huomioida ja noudattaa lainsäädännössä tapahtuvia muutoksia.

Palvelun sekä Palveluntuottajan on täytettävä lainsäädännön sekä viranomaismääräysten ja -ohjeistusten palvelun tarjoamiselle asettamat vaatimukset. Palveluntuottaja on velvollinen perehtymään toimintaansa koskevaan lainsäädäntöön.

Palveluntuottajan on huomioitava erityisesti seuraavat säädökset:

- Asetus kehitysvammaisten erityishuollosta (23.12.1977/988)
- Asetus potilasasiakirjoista (30.3.2009/298)
- Asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (608/2005)
- Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (759/1987)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston yleinen tietosuoja-asetus (EU)
- Henkilötietolaki (523/1999)
- Kansanterveyslaki (66/1972)
- Kuluttajansuojalaki (38/1978)
- Laki asuinhuoneiston vuokraamisesta (31.3.1995/481)
- Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977)
- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)
- Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (272/2005)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista (254/2015)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (159/2007)

- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta (733/1992)
- Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994)
- Laki terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista (629/2010)
- Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987)
- Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999)
- Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011)
- Sosiaalihuoltoasetus (607/1983)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- Tartuntatautilaki (1227/2016)
- Tietosuoja-asetus (EU 679/2016)
- Työturvallisuuslaki (738/2002)

Sekä seuraavat sopimukset, ohjeet ja suositukset, jotka tulee toiminnassa huomioida:

- YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista
- Euroopan neuvoston vammaispoliittinen toimintaohjelma
- EU:n yhdenvertaisuusdirektiivit ja ohjelma
- Keski-Suomen hyvinvointialueen potilas- ja asiakasturvallisuussuunnitelma (tekeillä, vahvistettanee vuoden 2023 aikana)
- Hallituksen vammaispoliittinen selonteko
- Vammaisten asumisen laatusuositus